

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Markéta Zaoralová

Střídavá péče po rozvodu

Diplomová práce

Olomouc 2016

Já, níže podepsaná Markéta Zaoralová, autorka diplomové práce na téma „Střídavá péče po rozvodu“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále k zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, kterou je Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle autorského zákona.

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Střídavá péče po rozvodu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Citově dne 20. listopadu 2016

.....
Markéta Zaoralová

Tímto bych chtěla poděkovat JUDr. Lence Westphalové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce, vstřícný přístup a odborné rady a připomínky.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	5
1 Úvod	6
2 Vymezení některých pojmů.....	8
2.1 Nejlepší zájem dítěte.....	8
2.2 Povinnosti a práva rodičů a dětí.....	9
2.3 Osobní péče a výchova.....	10
3 Formy péče o dítě.....	11
3.1 Statistiky rozvodovosti a rozhodování soudů o péči.....	11
3.2 Výlučná péče jednoho z rodičů.....	13
3.3 Střídavá péče.....	14
3.4 Společná péče.....	15
4 Střídavá péče.....	16
4.1 Kritéria a požadavky pro svěřením dítěte do péče.....	16
4.2 Priorita střídavé péče.....	21
4.3 Intervaly střídání.....	26
5 Realizace střídavé péče.....	29
5.1 Dohoda rodičů.....	29
5.2 Nesouhlas jednoho z rodičů.....	31
5.3 Nesouhlas obou rodičů.....	35
6 Vzdálenost bydlišť rodičů a školní docházka.....	36
6.1 Zachování jedné školy.....	36
6.2 Velká vzdálenost bydlišť rodičů.....	37
6.3 Vzdálenost bydlišť v judikatuře Ústavního soudu.....	38
7 Závěr.....	43
Seznam použitých zdrojů.....	46
Abstrakt.....	51
Klíčová slova (Keywords).....	52

Seznam použitých zkratek

Úmluva	Úmluva o právech dítěte vyhlášená Valným shromážděním OSN 20. 11. 1989 v New Yorku
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
ZOR	Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
sp. zn.	spisová značka
např.	například
atd.	a tak dále

1 Úvod

Téma kvalifikační práce „Střídavá péče po rozvodu“ jsem si zvolila především z toho důvodu, že se jedná o téma velice aktuální a zajímavé. Ačkoli i po rekodifikaci soukromého práva zůstává právní úprava střídavé péče obecná a stručná, Ústavní soud se ve své judikatuře střídavou péčí zabývá poměrně často. Judikatura Ústavního soudu se v poslední době velmi zajímavě vyvíjí a v této souvislosti je hojně probírána jak mezi odbornou, tak i laickou veřejností. Stále větší pozornost je střídavé péči věnována i ze strany médií. Ačkoli je to již více než patnáct let, co byla střídavá péče v České republice zavedena jako jedna z forem péče o dítě, je to téma, které rozděluje společnost, vzbuzuje bouřlivé emoce a ať dnes napíšete o střídavé péči cokoli, pouštíte se tím na tenký led.

Téma mě zaujalo také proto, že přívržence této formy péče o dítě i její odpůrce najdeme jak mezi právními odborníky tak mezi psychology. Mezi právní odborníky, kteří se problematice střídavé péče věnují, patří především prof. JUDr. Milana Hrušáková, CSc. a doc. JUDr. Zdeňka Králíčková, Ph.D.. Z oboru psychologie jsou to např. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D., PhDr. Tomáš Novák, PhDr. Jiří Tyl. V diplomové práci tak u jednotlivých problémových aspektů střídavé péče budu uvádět stanoviska odpůrců i přívrženců a nakonec k věci uvedu své vlastní stanovisko.

Tématu střídavé péče se věnuje jak odborná literatura, tak i odborné články v právnických časopisech Právo a rodina, Bulletin advokacie, Právní rozhledy. Stěžejním pramenem je především bohatá judikatura českých soudů, která je, vzhledem ke kontinuitě právní úpravy, nadále použitelná.

Práci si rozčlením na kapitoly a podkapitoly. V úvodu své práce se nejprve zaměřím na vysvětlení základních, a pro téma střídavé péče, klíčových pojmů, jimiž jsou nejlepší zájem dítěte, povinnosti a práva rodičů a dětí, osobní péče a výchova. Třetí kapitola bude věnována jednotlivým formám péče o dítě, kde jednotlivé formy péče popíšu a zjistím v kolika případech je dítě svěřeno do střídavé, společné a výlučné péče. Ve třetí kapitole nejdříve postupně analyzuji jednotlivá kritéria a předpoklady pro nařízení střídavé péče soudem. V druhé podkapitole se budu zabývat snahou Ústavního soudu o upřednostnění střídavé péče před ostatními formami péče. V této podkapitole analyzuji judikaturu Ústavního soudu tak, aby bylo zřejmé, jak se postupně názor Ústavního soudu na tuto problematiku měnil.

V poslední podkapitole se zaměřím na intervaly střídání a jejich stanovení. Celou pátou kapitolu věnuji souhlasu rodičů se střídavou péčí. Tuto kapitolu rozčlením na tři podkapitoly podle toho, zda se střídavou péčí souhlasí oba rodiče, pouze jeden z rodičů nebo ani jeden z rodičů. Do první podkapitoly zahrnu také samotnou dohodu rodičů a její náležitosti. V poslední kapitole se budu věnovat vzdálenosti bydlišť rodičů a školní docházce. I tato kapitola bude rozčleněna na tři podkapitoly, přičemž první podkapitolu věnuji školní docházce a problematice zachování jedné školy. Cílem této kapitoly bude zjistit, jaká vzdálenost je ve světle judikatury považována za dostatečně velkou, aby zakládala překážku střídavé péče.

Cílem mé diplomové práce bude především analýza problematických aspektů střídavé péče s ohledem na relevantní judikaturu Ústavního soudu a její vývoj. Cílem bude rovněž zhodnotit tyto aspekty a definovat možné způsoby řešení problematických otázek střídavé péče, a to zejména na základě rozboru judikatury Ústavního soudu. Při zpracování práce použiji zejména metodu analytickou a deskriptivní. Ve třetí kapitole, ve které budu zjišťovat v kolika případech je dítě svěřeno do střídavé, společné a výlučné péče, využiji rovněž metodu statistickou. U některých institutů použiji metodu komparace a uvedu srovnání se starou právní úpravou dle zákona o rodině.

2 Vymezení některých pojmů

2.1 Nejlepší zájem dítěte

Nejlepší zájem dítěte je považován za prioritní a klíčovou zásadu ve všech věcech, které se dítěte týkají. I přesto, že je zásada nejlepšího zájmu dítěte považována za klíčovou, nesmí být aplikována mechanicky jako primární a jediná, je třeba ji poměřovat testem proporcionality tak, aby bylo nalezeno vyvážené řešení v souladu se zásadou „maximální prospěch dítěti a minimální újma ostatním“.¹

Podle článku 3 Úmluvy o právech dítěte musí být zájem dítěte prioritním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.²

Zatímco mezinárodní smlouvy používají jak užší termín „zájem dítěte“, tak širší termín „nejlepší zájem dítěte“, občanský zákoník obsahuje pouze užší pojem „zájem dítěte“ a pojem „zřejmý zájem dítěte“.³ Zájem dítěte je právně neurčitý pojem a neexistuje definice, která by obecně vymezovala jeho smysl. Co je v zájmu dítěte totiž nelze říci obecně.⁴ I přesto, že jde o pojem objektivní, musí být vykládán s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu, tzn. s ohledem na všechna rodinná pouta dítěte. K upřesnění zásady nejlepšího zájmu dítěte dochází a v praxi má docházet s ohledem na specifika konkrétního případu, ve vazbě na mnoho okolností a samozřejmě ve vazbě na přání a názor dítěte. V případě, že stát zasáhne do autonomie rodiny, musí být zájem dítěte prioritní a rozhodnutí musí být utvářeno na základě vnímání času dítětem a zásadně také se zřetelem k určité míře stability.⁵

¹ RADVANOVÁ, Senta a kolektiv. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s.32.

² Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. ze dne 20. listopadu 1989.

³ RADVANOVÁ, Senta a kolektiv. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s.32.

⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 847.

⁵ RADVANOVÁ, Senta a kolektiv. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 32-33.

2.2 Práva a povinnosti rodičů a dětí

Pro výklad střídavé péče je také nezbytné objasnit pojem povinnosti a práva rodičů a dětí. Povinnosti a práva rodičů a dětí můžeme rozdělit do tří kategorií.⁶ Do první kategorie spadají práva osobní povahy spojená s osobností dítěte. Povinnosti a práva rodičů, vyplývající z tohoto poměru k dítěti, jsou podmíněny již z podstaty vztahu, který mezi rodiči a dítětem existuje. Do této kategorie řadíme povinnost a právo rodičů určit dítěti jméno a příjmení, právo dát souhlas s osvojením, právo prohlásit rodičovství a právo popřít otcovství. Povinnosti a práva první kategorie vznikají matce porodem dítěte, otci na základě jedné z domněnek otcovství. Určitá práva však lze realizovat před vznikem vztahu rodič – dítě, např. právo určit otcovství na základě druhé domněnky otcovství, k již počatému, avšak nenarozenému dítěti. Tyto povinnosti a práva dle občanského zákoníku zanikají dosažením zletilosti, avšak dle odborné literatury tomu tak nemusí být vždy.⁷

Druhá kategorie je tvořena právy, která označujeme pojmem rodičovská odpovědnost, jež představují zastřešující výraz pro souhrn všech povinností a práv zařazených do druhé kategorie povinností a práv mezi rodiči a dětmi. Jedná se o všechny povinnosti a práva spočívající v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, ochranu dítěte, udržování osobního styku s dítětem, zajišťování jeho výchovy a vzdělání, určení místa bydliště dítěte, zastupování dítěte a správu jeho jmění. Všechny tyto povinnosti a práva vznikají nejdříve narozením dítěte a zanikají dnem, kdy dítě nabude plné svéprávnosti.⁸

Do třetí kategorie řadíme vyživovací povinnost rodičů k dětem a odpovídající právo dětí na výživné vůči rodičům. Jsou-li naplněny zákonné podmínky, mají rodiče právo požadovat výživné od svých dětí. Tyto povinnosti a práva nejsou vázány na věk ani na svéprávnost.⁹

⁶ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, s.1.

⁷ ŠMÍD, Ondřej. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 802.

⁸ ŠMÍD, Ondřej. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 803.

⁹ Tamtéž.

2.3 Osobní péče a výchova

Dalšími důležitými pojmy jsou také pojmy osobní péče a výchova. V zákoně o rodině nebyly tyto pojmy definovány a v textu zákona byly pojmy péče a výchova zaměňovány. Právní úprava byla proto nepřesná, zmatená, nejednoznačná a pravý smysl těchto pojmů objasňovala pouze odborná literatura. Ačkoli pojmy péče a výchova nejsou vymezeny ani v občanském zákoníku, používá nová právní úprava pojmy výchova a péče v pravém smyslu a oba tyto pojmy správně odlišuje.

Péčí o dítě rozumíme osobní každodenní péči, zahrnující péči o jeho zdraví a vývoj po stránce tělesné, citové, rozumové i mravní. Péče o dítě směřuje jak k rozhodování o dítěti v rámci osobní péče, tak i k zajištění zejména běžných záležitostí a představuje především faktický výkon části rodičovské odpovědnosti. Soužití a osobní péče rodičů o dítě je základním prvkem rodinného života.¹⁰

Pojem výchova je definován jako ovlivňování dítěte v nejširším slova smyslu, jeho směřování a zajištění jeho rozvoje nad rámec osobní péče. Rodiče mají ve výchově dítěte rozhodující úlohu a oba se na výchově podílí bez ohledu na to, zda bylo jednomu z nich dítě svěřeno do péče.¹¹

¹⁰ WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 913.

¹¹ WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 915.

3 Formy péče o dítě

Současná právní úprava obsažená v ustanovení § 907 odst. 1 OZ uvádí: „Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může svěřit dítě i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.“¹² Výše uvedené ustanovení tedy navazuje na tzv. velkou novelu z roku 1998 a rozlišuje výlučnou péči, společnou péči a střídavou péči. Občanský zákoník také nově výslovně stanovil, že nezletilé dítě je možné svěřit do péče jiné osoby než rodiče. V případě, že rodiče neposkytují záruku řádné výchovy dítěte a je-li to v zájmu dítěte, může soud dítě svěřit do péče jiné osoby, do pěstounské péče nebo v krajním případě nařídit ústavní výchovu.¹³

3.1 Statistiky rozvodovosti a rozhodování soudů o péči

Dle statistik Českého statistického úřadu dosáhla rozvodovost svého maxima v roce 2010, kdy bylo rozvedeno 30 783 manželství, tedy o 1,6 tisíce více než roce 2009 a bylo tak rozvedeno 50% všech manželství. Od roku 2012 došlo opět k jejímu poklesu na hranici 44%. I přesto však bylo rozvedeno 26 674 manželství, z nichž v 56,8% všech případů bylo třeba předchozího rozhodnutí o poměrech nezletilých, které jsou rozpadem manželství přímo ovlivněny.¹⁴ Nejnovější statistika Českého statistického úřadu z roku 2015 udává 26,1 tisíce rozvedených manželství, rozvedeno bylo stejně jako v roce 2014 47% manželství a rozvody se dotkly 23, 2 tisíce nezletilých dětí.¹⁵ Je třeba připomenout, že k odluce dochází i mezi

¹²Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1023.

¹⁴KAČEROVÁ, Eva. Obrat v rozvodech. *Statistika a my* [online]. 2013, ročník 2013, vydání 10. [cit. 2. 9. 2016]. Dostupné na <http://www.statistikaamy.cz/2014/02/obrat-v-rozvodech/>.

¹⁵ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vývoj obyvatelstva České Republiky, rozvodovost [online]. czso.cz, 2015, s. 1 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <https://www.czso.cz/documents/10180/47411902/1300691603.pdf/8a565466-a60e-4011-bdda-f3df6e929645?redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fczso%2Fstatistiky%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26_3_groupId%3D0%26_3_keywords%3Drozvodovost%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26_3_redirect%3D%252Fweb%252Fczso%252Fkatalog-produktu-vydavame%253Fp_p_id%253D3%2526p_p_lifecycle%253D0%2526p_p_state%253Dmaximized%2526p_p_mode%253Dview%2526_3_struts_action%253D%25252Fsearch%25252Fsearch%2526_3_redirect%253D%25252Fportal%25252Flayout%25253Fp_l_id%25253D20137706%252526p_v_l_s_g_id%25253D0%2526_3_keywords%253Drozvod%2526_3_groupId%253D0>.

nesezdanými rodiči, kteří žijí ve společné domácnosti a i zde nejsou často rodiče schopni dohodnout se na způsobu péče o dítě bez autoritativního rozhodnutí soudu.

Ačkoli Český statistický úřad vydává poměrně mnoho statistik rozvodovosti, neexistuje zatím žádná statistika, která by se zabývala péčí o nezletilé a srovnala, v kolika případech bylo dítě svěřeno do společné, střídavé, výlučné péče popř. do péče jiné fyzické osobě než rodiče. Určitým vodítkem nám mohou být statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti České republiky, které se týkají rozhodování okresních soudů v České republice a uvádí počty rozhodnutí, kterými bylo dítě svěřeno do té které péče.

Podle nejnovější statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti z roku 2014 bylo při prvním rozhodování o svěřením do péče mezi nesezdanými rodiči vydáno celkem 28 026 pravomocných rozhodnutí. Nezletilý byl svěřen do výlučné péče matky celkem 20 306 krát. Do výlučné péče otce byl nezletilý svěřen v 1 570 případech. Ve 335 případech bylo nezletilé dítě svěřeno do společné péče obou rodičů a v 1 413 případech byla soudem nařízena střídavá péče obou rodičů. Ve 439 případech byl nezletilý svěřen do péče jiné fyzické osoby než rodiče.¹⁶ Pro případ rozvodu rodičů bylo ve věci svěřením nezletilého do péče vydáno celkem 17 440 pravomocných rozhodnutí. Ve 13 071 případech bylo nezletilé dítě svěřeno do výlučné péče matky, ve 1 339 případech bylo dítě svěřeno do výlučné péče otce. Společná péče byla nařízena ve 469 případech a do střídavé péče obou rodičů byl nezletilý svěřen ve 1 438 případech. Pouze ve 42 případech byl nezletilý svěřen do péče jiné fyzické osoby než rodiče.¹⁷

I přesto, že starší ročenky Ministerstva spravedlnosti neuvádějí přesné počty případů, kdy dítě bylo svěřeno do společné a kdy do střídavé péče, je patrné, že obecné soudy nařizují střídavou péči obou rodičů ve stále více případech. Například v roce 2010, kdy dosáhla rozvodovost svého historického maxima a soudy o péči rozhodovaly v 18 045 případech, byla soudy nařízena střídavá a společná péče v 1 220 případech, zatímco do výlučné péče matky nezletilého soudy svěřily v 15 148 případech. Do výlučné péče otce v 1 597 případech. V případě nesezdaných rodičů bylo nezletilé dítě svěřeno do společné popř. střídavé péče v 867 případech z celkového počtu 23 004 případů. Do výlučné péče matky byl nezletilý svěřen v

¹⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. Statistický přehled soudních agend 2014 druhá část [online]. cslav.justice.cz, 2015, s. 130 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

¹⁷ Tamtéž.

20 059 případech, v 1 507 případech do výlučné péče otce. V 571 případech bylo dítě svěřeno do péče jiné fyzické osoby než rodiče.¹⁸

3.2 Výlučná péče jednoho z rodičů

V 90% všech případů je nezletilé dítě svěřeno do výlučné péče matky, zhruba v 5% do výlučné péče otce a v 5% do společné či střídavé péče obou rodičů.¹⁹ Nerozhodne-li však soud jinak, zůstává i nadále druhý rodič nositelem a vykonavatelem rodičovské odpovědnosti a má právo na styk s dítětem.²⁰

Dle ustanovení § 865 odst. 1 OZ: „*Rodičovská odpovědnost náleží stejně oběma rodičům. Má ji každý rodič, ledaže jí byl zbaven.*“²¹ Je však třeba podotknout, že matky, které mají dítě ve výlučné péči, nejsou často ochotny umožňovat otci podílet se na rozhodování o záležitostech dítěte, jako je např. o výběr školy, mimoškolní aktivity dítěte, výběr ošetřujícího lékaře, očkování dítěte atd. Otcové se tedy často dostávají do situace, kdy zvažují, zda souhlasit se svěřením dítěte do výlučné péče matky s tzv. rozšířeným stykem otce nebo usilovat o nařízení střídavé péče. Jelikož je do společné a střídavé péče svěřeno asi 5% případů, mají otcové pochopitelně obavu, že pokud matka nebude se střídavou péčí souhlasit, čeká rodiče i dítě zdlouhavé soudní řízení, které pravděpodobně bude pro všechny náročné jak po energické tak i po finanční stránce a zhorší se komunikace mezi rodiči.²²

Osobně souhlasím s názorem Oldřišky Lunáčkové, podle které by soudy při rozhodování o úpravě poměrů k nezletilému dítěti, měly více dbát na důsledné dodržování ustanovení § 865 odst. 1 OZ a rodiče důrazně poučit o rovných povinnostech a právech obou rodičů k dítěti. Přibylo by tak otců, kteří by učinili kompromis a souhlasili se svěřením dítěte do výlučné péče matky v kombinaci s rozšířeným stykem. Výlučná péče s rozšířeným stykem se může střídavé péči velmi

¹⁸ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. Statistický přehled soudních agend 2010 druhá část [online]. cslav.justice.cz, 2011, s. 63 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

¹⁹ DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č.1, s. 1.

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1019.

²¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²² LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Je možná alternativa ke střídavé péči? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č.3, s. 16-17.

přibližovat a například v případě, že je nastaven styk otce s dítětem každý druhý kalendářní týden od úterý do neděle, dítě je již prakticky ve střídané péči.²³

3.3 Střídaná péče

Institut společné a střídané výchovy byl zaveden novelou zákona o rodině č. 91/1998 Sb. účinnou od 1.8. 1998., kterou se doplňuje a mění zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině. S rozhodnutím o společné nebo střídané výchově jsme se však mohli ve výjimečných případech setkat již před účinností této novely a to tehdy, kdy sami rodiče takový postup soudu sami navrhli.²⁴

Střídanou výchovu zakotvovalo v českém právní řádu ustanovení § 26 odst. 2 ZOR: „*Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídané výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby*“.²⁵ Podmínka způsobilosti obou rodičů dítě vychovávat a podmínka zájmu obou rodičů o výchovu byly odbornou veřejností často kritizovány pro jejich nadbytečnost, neboť tyto podmínky jsou základním předpokladem pro realizaci jakékoli péče o dítě po rozvodu rodičů. Zájem dítěte byl přitom uveden až na posledním místě. Zákonným předpokladem pro svěřením dítěte do střídané výchovy bylo tedy splnění čtyř podmínek, přičemž pokud rodiče splnili kumulativně všechny tyto zákonné podmínky, mohl soud rodičům dítě svěřit do střídané výchovy.²⁶ Kritérii pro svěřením dítěte do péče se zabývám dále v kapitole 4.1.

Střídanou péči můžeme definovat jako péči, při které dítě střídaně pobývá po určité časové období u jednoho z rodičů a v dalším časovém období u druhého z rodičů. Soud současně v těchto časových úsecích vymezí práva a povinnosti obou rodičů.²⁷

²³ Tamtéž.

²⁴ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 16.

²⁵ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

²⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana; NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídané porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 9, č. 3, s. 30-34.

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *České rodinné právo*. 2. opravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2001, s. 129.

3.4 Společná péče

Na rozdíl od dvou výše uvedených modelů společná péče vždy byla a je výjimečným modelem, neboť přichází v úvahu pouze tehdy, kdy spolu rodiče žijí v jednom domě či bytě s úmyslem bydlet takto i v blízké době. Společnou péči je možné nařídit také v případě, že rodiče nebydlí společně, ale bydlí alespoň v nejbližším okolí. Společná péče bude přicházet v úvahu také v případech, kdy nezletilý nabude v brzké době zletilosti a rodiče proto považují za zbytečné soudit se o péči a výživné na tak krátkou dobu.^{28 29} Svěření do společné péče bude možné tehdy, jestliže nezletilý je ve věku blízkém věku zletilosti, nebydlí v rodinné domácnosti s rodiči, sám se živí nebo studuje mimo své bydliště či v cizině.³⁰

Společná péče v praxi znamená, že soud nerozhoduje o svěření dítěte do výlučné péče jednoho z rodičů, ale poměry dítěte zůstanou stejné jako před rozvodem, přičemž poměry dítěte nejsou pro dobu po rozvodu nijak upraveny. OZ ve výše uvedeném § 907 odst. 1 nově stanovil, že k tomu, aby mohlo být dítě svěřeno do společné péče, je potřeba, aby s tím rodiče souhlasili. Soud tak o společné výchově autoritativně nerozhoduje, schvaluje pouze dohodu rodičů o společné výchově. Dohodu rodičů není soud povinen schválit, soud musí vždy posoudit, zda je dohoda v souladu se zájmem dítěte.^{31 32}

²⁸ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 21.

²⁹ JIRSA, Jaromír. *Priorita střídavé péče před ostatními modely péče odděleně žijících rodičů o jejich děti zjišťování názoru nezletilého dítěte na péči rodičů o jeho osobu* [online]. *pravni prostor.cz*, 8. srpna 2014 [cit. 2. 9. 2016] Dostupné na <<http://www.pravni-prostor.cz/judikatura/rekodifikace/priorita-stridave-pecce-pred-ostatnimi-modely-pecce-oddeleno-zijicich-rodicu-o-jejich-deti-zjistovani-nazoru-nezletileho-ditete-na-peci-rodicu-o-jeho-osobu>>.

³⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana; WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1021

³¹ Tamtéž.

³² Redakce e-pravo.cz. *Společná a střídavá výchova* [online]. *epravo.cz*, 26. července 2001 [cit. 2. 9. 2016] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecna-a-stridava-vychova-10963.html>>.

4 Střídavá péče

„... soudně můžeme prosadit pouze to střídání. Jestli to bude výchova, záleží jen na rodičích. Úloha úřadů spočívá v tom nedovolit, aby vznikalo střídání bez společné výchovy.“³³

4.1 Kritéria a požadavky pro svěření dítěte do péče

Kritéria pro svěření dítěte do péče jsou uvedena v § 907 odst 2 OZ: „ Při rozhodování o svěření do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.“³⁴

Z dikce OZ je na první pohled zřejmé, že klíčovým kritériem pro svěření dítěte do péče, je zájem dítěte. O důležitosti zájmu dítěte svědčí i fakt, že zatímco ZOR uváděl zájem dítěte jako zákonnou podmínku až na třetím místě, OZ uvádí, dle mého názoru, zcela správně zájem dítěte jako klíčovou a jedinou podmínku při rozhodování o svěření dítěte do péče.

Kromě zájmu dítěte uvádí § 907 odst. 2 OZ kritéria, která musí vzít soud v potaz při rozhodování o střídavé péči. OZ vychází z obdobných kritérií, ze kterých již vycházela novela zákona o rodině č. 91/1998 a tyto doplňuje o další kritéria, například u kterého z rodičů bude mít dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje. Soudy by při rozhodování o střídavé péči měly brát ohled také na to, jaké jsou vztahy mezi rodiči a zda jsou rodiče schopni se o výchově dítěte dohodnout.³⁵

Ústavní soud se ke kritériím svěřování dětí do péče po rozchodu rodičů opakovaně vyjádřil ve své nálezové judikatuře, například v nálezu sp. zn. I. ÚS

³³ KLIMEŠ, Jeroným, *Střídavá výchova – o blaho dětí opravu nejde osobu* [online]. klimes.mysteria.cz, 2011 [cit. 2. 9. 2016] Dostupné na <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova2.htm>.

³⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ Tamtéž.

2482/13 a aplikované principy shrnul v nálezu I. ÚS 1554/14. Na tyto principy Ústavní soud odkazuje i ve své nejnovější judikatuře (např. I. ÚS 153/16).

Z judikatury Ústavního soudu plyne, že aby bylo možné rozhodnout v nejlepší zájmu dítěte je třeba, aby oba rodiče současně splnili subjektivní i objektivní kritéria pro svěření dítěte do péče. V první řadě musí být tedy splněno subjektivní kritérium, kterým je skutečný a upřímný zájem rodičů o svěření o péče. V případě, že by byl i jen jeden z rodičů neprojevil skutečný a upřímný zájem, střídavá péče by nepřicházela v úvahu. Pokud oba rodiče skutečný a upřímný zájem projeví, soud posoudí, zda rodiče zhruba ve stejné míře naplňují objektivní kritéria pro svěření do péče. Objektivními kritérii jsou:

- existence pokrevního pouta mezi dítětem a osobou usilující o jeho svěření do péče
- míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče osoby, která o svěření do péče usiluje
- schopnost této osoby zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby
- přání dítěte.³⁶

U existence pokrevního pouta, jakožto prvního kritéria, je třeba vycházet z toho, že rodinu je třeba chápat v první řadě jako biologické pouto a až poté jako sociální institut.³⁷ „Rodina představuje společenství blízkých osob, mezi nimiž existují úzké vazby příbuzenské, psychosociální, emoční, ekonomické a další. Ačkoliv tedy v rovině sociální reality je pojem rodiny velmi proměnlivý nelze přesto přehlížet, že základem rodinných vazeb je tradičně právě biologické pouto pokrevního příbuzenství mezi členy rodiny (rodina jako institucionální zajištění rodové reprodukce).“³⁸ Ústavní soud však zdůrazňuje, že pokud je mezi dítětem a osobou usilující o svěření do péče pouze biologická vazba a nejsou mezi nimi další právní či skutkové okolnosti, které by nasvědčovaly existenci úzkého osobního vztahu, nejedná se o rodinný život ve smyslu čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně základních práv a svobod. V těchto případech je zpravidla potřeba společného soužití mezi dítětem a osobou usilující o péči.³⁹

³⁶ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

³⁷ Tamtéž.

³⁸ MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, s. 99-115.

³⁹ KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 13.

Dle druhého kritéria je třeba, aby soudy usilovaly o to, aby každý zásah do rodinného života byl co nejvíce minimalizován. Dítě tedy nesmí být odtrženo zejména od osob, k nimž má silnou náklonnost, od sourozenců, od osob, u kterých dlouhodobě setrvalo a u kterých nachází svůj domov. Důležité také je, aby soud svěřil dítě do péče tomu, kdo respektuje roli a důležitost osob dítěti blízkých a nebude dítěti bránit v kontaktu s těmito osobami. Minimalizován musí být také každý zásah soudu do soukromého života dítěte, do jeho identity, která je tvořena jeho národností, náboženským vyznáním, kulturní a jazykovou afiliací atd.⁴⁰

Dalším kritériem je schopnost osoby, usilující o svěřením do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby. Dle tohoto kritéria je nutné, aby soudy vzaly v potaz věk, zdravotní stav a morální integritu osoby, která žádá o svěřením dítěte do péče. V případech, kdy prarodiče do značné míry pomáhali rodičům s výchovou a péčí o dítě, je třeba, aby k této skutečnosti soudy při rozhodování přihlédly.⁴¹ Dále je třeba brát ohled na morální a intelektuální schopnosti osoby, která usiluje o svěřením do péče, ke schopnosti dítěte materiálně zabezpečit a přihlédnout k jejímu chování vůči dítěti.⁴²

Posledním kritériem tzv. čtyřstupňového testu vhodnosti střídavé péče je přání dítěte. I přesto, že je tento atribut ve výčtu uveden jako poslední, má přání dítěte na posuzování jeho nejlepšího zájmu zásadní vliv.

K tomu, aby si dítě mohlo vytvořit vlastní názor a svůj názor sdělit ukládá OZ v § 867 soudu povinnost poskytnou dítěti potřebné informace. Tuto povinnost ukládá OZ také rodičům v § 875 odst. 2: *„Před rozhodnutím, které se dotýká zájmu dítěte, sdělí rodiče dítěti vše potřebné, aby si mohlo vytvořit vlastní názor o dané záležitosti a rodičům jej sdělit; to neplatí, není-li dítě schopno sdělení náležitě přijmout nebo není schopno vytvořit si vlastní názor nebo není schopno tento názor rodičům sdělit. Názoru dítěte rodiče věnují patřičnou pozornost a berou názor dítěte při rozhodování v úvahu.“*⁴³

Soud i rodiče jsou tedy povinni ve všech otázkách, které se týkají dítěte a jeho zájmu, tedy i v případě rozhodování o střídavé péči sdělit dítěti potřebné informace,

⁴⁰ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

⁴¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1022.

⁴² Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

⁴³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zjistit jeho názor, kterému mají věnovat náležitou pozornost a vzít tento názor v úvahu při rozhodování o střídavé péči.⁴⁴

Při zjišťování přání dítěte je zapotřebí zohlednit především věk dítěte a možnost jeho manipulace ze strany jeho rodičů.⁴⁵ Občanský zákoník v ustanovení § 867 odst. 2 stanovil domněnku, že o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit.

Podle Daniely Kolářové je dítě okolo čtyř až pěti let schopno pochopit, co střídavá péče znamená. Názor dítěte je však ovlivněn tím, který rodič mu informace podává, stanoviskem samotného rodiče a především tím, jakým způsobem mu celou věc rodič vysvětlí a podá.⁴⁶

U mladších dětí je také třeba brát ohled na jejich rozumovou a emoční vyspělost. Za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emočně vyspělé, je přání dítěte pro soudy základním vodítkem při rozhodování o svěření do střídavé péče. V případě dětí v předškolním věku je možné se řídit také výrazem ve tváři dítěte, řečí těla atd.⁴⁷

Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 2482/13 uvádí, že ač je si vědom ustanovení § 867 odst. 2, je podle něj nezbytné rozumovou a emoční vyspělost posuzovat individuálně a považuje věkovou hranici 12 let za nejzazší možnou, protože zpravidla i desetileté dítě je schopné se vyjádřit a po dovršení této věkové hranice je nutné zjistit přání dítěte před soudem.⁴⁸

S názorem Ústavního soudu, že je třeba posuzovat rozumovou a emoční vyspělost dítěte případ od případu, se naprosto ztotožňuji, protože každé dítě je jiné, tempo, kterým se vyvíjí se může lišit a je proto třeba ke každému dítěti přistupovat individuálně. Souhlasím také s tím, že například i devítileté dítě bude ve většině případů dostatečně rozumově a emočně vyspělé na to, aby se mohlo vyjádřit před soudem. Nicméně si myslím, že z dikce § 857 odst. 2 OZ automaticky nevyplývá, že dítě mladší 12 let by nebylo schopné informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a

⁴⁴ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Střídavá péče velebná i proklínaná* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 9. května 2015 [cit. 9. října 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana>>.

⁴⁵ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2661/10 ze dne 2. listopadu 2010 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁴⁶ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Střídavá péče velebná i proklínaná* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 9. května 2015 [cit. 9. října 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana>>.

⁴⁷ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

⁴⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

tento názor sdělit. Občanský zákoník posouzení těchto skutečností ponechává na posouzení soudu, pouze u nezletilých, kteří dosáhli 12 roku věku stanovuje domněnku, že tito jsou schopni informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento názor sdělit.

Ústavní soud vychází ve svých nálezech z předpokladu, že čím je dítě starší, tím větší má jeho názor váhu.⁴⁹ S názorem Ústavního soudu souhlasím, protože starší děti dokážou určitě lépe a pravdivěji vyjádřit své přání. Názor a přání staršího dítěte je také více obtížné ovlivnit ze strany rodičů. Na druhou stranu přání staršího nezletilého může být prostředkem, jak se pomstít jednomu z rodičů, prostředkem k tomu, jak se zavděčit druhému z rodičů nebo způsob, jak s rodiči manipulovat.

Znalecké expertizy, které se zabývaly poměrem mezi věkem a věrohodností výpovědi nezletilých ukázaly, že nejspolehlivější ve svých výpovědích byly děti od 9 do 11 let, přičemž u dívek věrohodnost jejich výpovědi přibližně od 10 let klesá. To je zapříčiněno tím, že dívky dospívají dříve, jsou v období puberty citově i povahově nevyvážené a je možné, že si svou výpověď předem připraví podle citového vztahu k oběma rodičům. U chlapců tato spolehlivost trvá do 13-14 let věku.⁵⁰

Je však nutné dodat, že soudy jsou povinny posuzovat zájem dítěte pečlivě a komplexně. Soud k přání nezletilého přihlédně a zohlední ho ve svém rozhodnutí. To však neznamená, že by byly soudy povinny názor dítěte převzít bez dalšího.^{51 52} Jestliže však starší dítě se společnou výchovou výslovně nesouhlasí, například z důvodu stěhování či vztahu k jednomu z rodičů, měl by soud jeho přání akceptovat.⁵³

Ústavní soud však ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že výčet těchto kritérií je pouze demonstrativní a obecné soudy jsou při rozhodování o svěřování do péče oprávněny a zároveň povinny vzít v úvahu také další relevantní kritéria, pokud to specifické okolnosti projednávaného případu vyžadují. Těmito kritérii jsou dle Obecného komentáře č. 14 Výboru pro práva dítěte: identita dítěte, zachování

⁴⁹ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁵⁰ KOŽENÁ, Iva. Dítě jako účastník řízení – relevance jeho názoru. *Právo a rodina*. 2005, roč. 7, č. 6, s. 6.

⁵¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. II.ÚS 4160/12 ze dne 23. dubna 2013 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁵² Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁵³ HRUŠÁKOVÁ, Milana; NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídané po rozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 9, č. 3, s. 30-34.

rodinného prostředí a udržování vazeb, péče o ochranu a bezpečí dítěte, příslušnost dítěte ke zranitelné skupině dětí, právo dítěte na zdraví a právo dítěte na vzdělání. Nesouhlas rodiče se střídavou péčí, naopak dle Ústavního soudu, nelze považovat za relevantní kritérium, které je třeba brát při rozhodování v úvahu.⁵⁴

V nálezu I. ÚS 2482/13 a shodně v I. ÚS 1554/14 Ústavní soud uvádí, že při rozhodování je třeba u všech osob, které jeví upřímný zájem o svěřením dítěte do péče, posoudit veškerá relevantní kritéria samostatně a v případě, že jsou tato kritéria naplněna u všech osob stejnou měrou, je žádoucí dítě svěřit do společné či střídavé výchovy těchto osob nebo přijmout jiná opatření, která takový postup v budoucnu umožní. V případě, že je svěřením do péče obou těchto osob v nejlepším zájmu dítěte, je pak zpravidla v jeho nejlepším zájmu svěřením do péče těchto osob současně, neboť pouze takovým způsobem je možné zajistit podmínky pro všestranný rozvoj dítěte a pouze takto způsobem je možné minimalizovat zásah do rodinného života dítěte i jeho svěřením do péče. Pokud by však jeden z rodičů naplňoval relevantní kritéria výrazně lépe, je podle Ústavního soudu v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče toho rodiče, který relevantní kritéria naplňuje lépe a současně nastavit adekvátní styk dítěte s rodičem, který naplňuje tyto relevantní kritéria ve výrazně menší měrou.^{55 56}

Výše uvedená kritéria pro rozhodování o svěřením dítěte do péče se analogicky uplatní i v případě rozhodování o styku.⁵⁷

4.2 Priorita střídavé péče

Ačkoli z výše uvedeného ustanovení § 907 OZ nevyplývá žádná priorita střídavé péče před ostatními modely péče odděleně žijících rodičů, Ústavní soud ve svém nálezu dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 dospěl k závěru, že svěřením dítěte do střídavé péče by mělo být pravidlem, zatímco jiné řešení výjimkou. Je však třeba připomenout, že již v minulosti bylo možné zaznamenat několik neúspěšných pokusů zákonodárce o nadřazení střídavé péče nad ostatní modely péče. O upřednostnění střídavé péče se diskutovalo také před přijetím OZ, avšak ani tehdy k jejímu nadřazení nad ostatní modely péče nedošlo. Nález Ústavního soudu ze dne

⁵⁴ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁵⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 153/16 ze dne 26. července 2016 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 se stal předmětem diskuzí jak mezi odborníky, tak mezi laickou veřejností a protože téma péče o nezletilé je stejně jako většina případů, které obsahují nějaký lidský příběh, pro veřejnost velmi zajímavé, věnovala mu média velkou pozornost. Stejně jako u většiny otázek, týkajících se střídavé péče, tak i otázka priority střídavé péče rozdělila společnost na dva tábory a poměrně revoluční názory Ústavního soudu ještě podnítily aktivitu rodičovských aktivistů, především občanských sdružení na podporu práv otců.^{58 59}

Ve výše uvedeném nálezu tedy Ústavní soud uvedl, že v případě rozhodování o svěření dítěte do střídavé péče rodičů je třeba vycházet z premisy, že v zájmu dítěte je být v péči obou rodičů, kde mu každý z rodičů poskytuje láskyplnou péči a každý z rodičů osobně přispívá k osobnostnímu rozvoji dítěte. Pokud jsou dle Ústavního soudu oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, o výchovu dítěte mají zájem a pokud kromě řádné péče dbali také na výchovu co do stránky citové, rozumové a mravní, mělo by být nařízení střídavé péče pravidlem, zatímco jiné řešení výjimkou. Je však nutné prokázat, proč je toto jiné řešení v zájmu dítěte. Obecné soudy dle Ústavního soudu nemohou vyloučit střídavou péči z důvodu, že jeden z rodičů se střídavou péčí nesouhlasí, protože chce mít dítě ve výlučné péči.⁶⁰

Ve své následné judikatuře však Ústavní soud prostřednictvím všech svých senátů pravidlo priority střídavé péče značně zmírnil.⁶¹

V usnesení sp. zn. II. ÚS 2224/14, zejména na výše uvedený náleží Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 „...jsou projevem nepochopení závěrů jeho judikatury, týkající se výhradně problematiky svěření nezletilého dítěte do střídavé výchovy obou rodičů (zejména pak stěžovatelem hojně citovaného nálezu sp. zn. I. ÚS 2482/13), a určité snahy je nepřipustně paušalizovat a zobecňovat na úkor jedinečnosti každého individuálního případu a v nich

⁵⁸ JIRSA, Jaromír. *Jak to myslel Ústavní soud se střídavou péčí a jak o ní budou přemýšlet soudci obecných soudů* [online]. Právní prostor.cz, 3. září 2014 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/jak-to-myslel-ustavni-soud-se-stridavou-peci-a-jak-o-ni-budou-premyslet-soudci-obecnych-soudu>>.

⁵⁹ JIRSA, Jaromír. *Střídavá péče – nekonečný příběh (nejen) v podání Ústavního soudu* [online]. Právní prostor.cz, 7. července 2015 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/stridava-pace-nekonecny-pribeh-nejen-v-podani-ustavniho-soudu>>.

⁶⁰ Náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁶¹ JANOŠEK, Vladimír. *Střídavá péče. Zařadil Ústavní soud zpátečku?* [online]. epravo.cz, 29. září 2015 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pace-zaradil-ustavni-soud-zpatecku-99058.html>>.

zkoumaného zájmu a potřeb nezletilého dítěte, o jehož péči je rozhodováno.⁶² Ústavní soud dále uvedl, že: „...v případech soudních rozhodnutí v tak individualizovaných věcech, jakými jsou spory o úpravu výchovných poměrů nezletilých dětí, lze stěží hovořit o precedenční závaznosti jejich závěrů, tím méně je možné vymezit obecná kritéria, jejichž naplnění pak vždy, bez ohledu na konkrétní okolnosti projednávaného případu, nutně musí vést k uložení vybraného výchovného opatření.“⁶³ Za taková kritéria nelze považovat ani výše uvedená kritéria a požadavky pro svěření do péče formulovaná ústavním soudem, neboť tyto jsou pouze referenční kritéria, která musí obecné soudy vzít v úvahu a zkoumat jejich naplnění s ohledem na konkrétní okolnosti každého individuálního případu.⁶⁴

Jak jsem již výše uvedla, v nálezu I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 Ústavní soud shrnul, že obecné soudy musí u každého z rodičů případně i jiných rodinných příslušníků a i dalších osob, které usilují o svěření dítěte do péče posoudit přinejmenším výše zmíněná ústavněprávní kritéria a v případě, že jeden z rodičů naplňuje tato kritéria výrazně lépe, je zpravidla v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče tohoto rodiče. Pokud má soud za to, že oba rodiče naplňují tato kritéria zhruba stejnou měrou, je třeba vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů.⁶⁵ Ústavní soud zdůraznil: „Z judikatury Ústavního soudu tedy plyne, že svěření dítěte do střídavé péče není automatickým řešením při rozchodu rodičů“⁶⁶ Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, k získání do střídavé péče je třeba splnění subjektivního kritéria. Oba rodiče musí o svěření dítěte do střídavé péče projevit skutečný a upřímný zájem. Pokud jeden z rodičů o střídavou péči zájem skutečný a upřímný neprojeví, střídavá péče nepřichází v úvahu. Rodič musí zároveň naplnit i základní objektivní kritéria uvedená rovněž v předchozí kapitole. „Střídavá péče tak podle Ústavního soudu není vyžadována ve všech případech, kdy oba rodiče projeví o svěření dítěte do péče zájem. Článek 10 odst. 2 Listiny a čl. 8 Evropské úmluvy ve spojení s čl. 32 odst. 4 Listiny a čl. 3 odst. 1 a čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte vytváří toliko presumpci ve prospěch střídavé péče, pokud o ni mají oba rodiče zájem a zároveň oba naplňují kritéria uvedená shora v tomto nálezu (případně další specifická kritéria uvedená v tomto nálezu, pokud je to v

⁶² Nález Ústavního soudu sp. zn. II.ÚS 2224/14 ze dne 9. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

⁶⁶ Tamtéž.

*projednávané věci relevantní) ve zhruba stejné míře.*⁶⁷ Podle Ústavního soudu je možné presumpci střídavé péče vyvrátit tehdy, jsou-li k tomu pádné důvody. Za legitimní zájem, kterým by bylo možné presumpci střídavé péče ospravedlnit, nemůže být ochrana práv druhého rodiče, protože nemá žádné silnější právo k péči o dítě. Nejčastější legitimní zájem bude představovat ochrana nejlepšího zájmu dítěte.⁶⁸ K závěru, že svěření dítěte do střídavé péče není automatickým řešením při rozchodu rodičů dospěl Ústavní soud také v usnesení sp. zn. I. ÚS 122/15, ze dne 25. 3. 2015, který je odůvodněn obdobně jako nálezu I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014.

V usnesení sp. zn. IV. ÚS 3583/14, ze dne 26. 5. 2015 Ústavní soud nepřisvědčil názoru stěžovatelky, podle kterého z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že střídavá péče by měla být normou. Ústavní soud zopakoval, že každý případ je třeba posuzovat individuálně s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem a specifikům projednávaného případu, čemuž odpovídá i judikatura. Ústavní soud připustil, že sice v z některých z jeho nálezů vyplývá priorita střídavé péče, avšak jen za předpokladu, že jsou splněny všechny zákonné podmínky a takové řešení je tedy v zájmu dítěte, přičemž existence těchto podmínek musí být v řízení jednoznačně prokázána. Ústavní soud v tomto nálezu dále poukázal na skutečnost, že z ustanovení § 907 OZ nevyplývá žádná priorita přístupu při rozhodování o tom, komu bude dítě svěřeno do péče a je proto především na civilních soudech, rozhodly o svěření nezletilého do péče jednoho nebo obou rodičů. Základním kritériem přitom musí vždy být především zájem dítěte.⁶⁹

O měsíc později vydal Ústavní soud usnesení ze dne 30. 6. 2015 sp. zn. I. ÚS 822/15 ve kterém vyslovil názor, že střídavou péčí nelze chápat jako krajní východisko, které jsou rodiče ochotni tolerovat za předpokladu, že soud nevyhověl jeho požadavku na svěření dítěte do jeho péče. V případě, že budou shledány podmínky pro odejmutí dítěte z péče jednoho rodiče a svěřeny do péče druhého rodiče, budou naopak zpravidla takové podmínky vylučovat svěření do střídavé péče,

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3583/14 ze dne 26. května 2015 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

neboť střídací péče vyžaduje naplnění relevantních kritérií oběma rodiči zhruba ve stejné míře.⁷⁰

V usnesení sp. zn. I. ÚS 2831/14 ze dne 11.8. 2015 Ústavní soud uvedl, že ke střídací výchově se nelze uchýlovat automaticky v každém řízení o svěření dítěte do péče, ba naopak je nezbytné, aby soudy vždy hledaly nejlepší zájem dítěte podle okolností každého individuálního případu.⁷¹

Dalším rozhodnutím, kterým se Ústavní soud zřejmě pokoušel mírnit své předchozí závěry je usnesení sp. zn. 1234/15 ze dne 12.8. 2015. V tomto případě měl stěžovatel za to, že některé skutečnosti případu se shodují se skutečnostmi, o kterých Ústavní soud rozhodoval v onom přelomovém usnesení sp. zn. I. ÚS 2482/13. Ačkoli ve věci rozhodoval stejný senát Ústavního soudu, který vydal usnesení sp. zn. I. ÚS 2482/13, rozhodl Ústavní soud opačně. Ústavní soud se zde neztotožnil s názorem, že je střídací péče vždy v nejlepším zájmu dítěte a má být normou, naopak opakovaně již konstatoval, že každý případ posuzuje individuálně, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem a specifikům každého případu. V souladu s tímto pravidlem je i judikatura Ústavního soudu.⁷² Ústavní soud dále uvedl: „Z některých předchozích nálezů Ústavního soudu sice vyplývá, že střídací péče by měla být pravidlem, ovšem jen za předpokladu, že jsou splněny veškeré zákonné podmínky, tzn., že jsou oba rodiče stejnou měrou schopni a ochotni pečovat o zdraví dětí a o jejich tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, jestliže tyto děti mají k oběma rodičům stejně hluboký citový vztah, a je proto v nejlepším zájmu dítěte. Tyto zákonné podmínky však nutně nemusí nastat v každém zkoumaném případě, a má-li být rozhodnuto o střídací péči, musí být jejich existence v řízení jednoznačně prokázána.“⁷³ Pozoruhodné je, že Ústavní soud se na jedné straně snaží zmírnit svůj dříve vyslovený názor, ale na druhé straně pořád zastává názor, že za předpokladu splnění zákonných podmínek preferuje střídací péči před ostatními modely péče.⁷⁴

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 822/15 ze dne 30. června 2015 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁷¹ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2831/14 ze dne 11.8. 2015 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁷² FOREJTOVÁ, Monika. *Otázky nad presumcí střídací péče o nezletilé děti aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu* [online]. bulletin-advokacie.cz, 9. března 2016 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/otazniky-nad-presumpci-stridave-pecce-o-nezletile-deti-aneb-vliv-eslp-na-judikaturu-ustavniho-soudu?browser=mobi>>.

⁷³ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1234/15 ze dne 12. 8. 2015

⁷⁴ FOREJTOVÁ, Monika. *Otázky nad presumcí střídací péče o nezletilé děti aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu* [online]. bulletin-advokacie.cz, 9. března 2016 [cit. 2. října 2016].

Z výše uvedených rozhodnutí je zřejmé, že se Ústavní soud opravdu snaží mírnit stanovisko, které vyslovil v tolik diskutovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 2482/13. Stejný názor zastává i odborná literatura. Osobně si myslím, že Ústavní soud nyní zcela správně klade důraz na nejlepší zájem dítěte a opakovaně zdůrazňuje, že každý případ je třeba posuzovat individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétního případu. Ve věcech svěření dítěte do péče dle mého nelze přijmout určitý obecný model, podle kterého budou soudy postupovat, protože se jedná o natolik složité a citlivé otázky, o kterých nelze rozhodovat podle nějakého univerzálního pravidla, které by se dalo aplikovat na všechny případy.

4.3 Intervaly střídání

ZOR neupravoval v jakých intervalech by se rodiče měli ve výchově dítěte střídát a intervaly střídání u střídavé péče nestanovuje ani OZ. Mezi právními experty, soudy ani dětskými psychology opět nepanuje jednotný názor na to, jak dlouhé by intervaly střídání dítěte měly být. Je třeba připomenout, že i při stanovení intervalu střídání je nutné brát ohled na zájem dítěte, neboť zájem dítěte je dle čl. 3 Úmluvy třeba respektovat při každém rozhodování o jeho záležitostech.⁷⁵

Milana Hrušáková v komentáři k ZOR uvádí, že s ohledem na zahraniční právní úpravy by bylo možné považovat za optimální týdenní až dvoutýdenní střídání u dětí předškolního věku a měsíční střídání u dětí školou povinných.⁷⁶ Soudy by však měly být obezřetné v případech, kdy je interval střídání delší než jeden měsíc, neboť měsíc je poměrně dlouhá doba a rodičům se tak může naskytnout prostor pro manipulaci s dítětem.⁷⁷

I podle Jeronýma Klimeše není vhodný interval delší než tři týdny, neboť střídavá péče pak ztrácí na svém významu a spíš než o střídavou péči se jedná o pravidelné svěřování dítěte do výlučné péče, kde je třeba řešit poruchy při přechodech. Interval střídání je stanoven správně tehdy, kdy dítě vnímá obě prostředí jako dvě varianty jednoho domova. U mladších dětí je možné stanovit i interval půldenní. V případě týdenního intervalu střídání je zejména u dětí

Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/otazniky-nad-presumpci-stridave-pece-o-nezletile-deti-aneb-vliv-eslp-na-judikaturu-ustavniho-soudu?browser=mobi>>.

⁷⁵ Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. ze dne 20. listopadu 1989.

⁷⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Zákon o rodině. *Zákon o registrovaném partnerství, komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 96.

⁷⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana; NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé po rozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 9, č. 3, s. 31.

v předškolním věku vhodné, aby měly možnost setkávat se s rodičem i během doby, kdy jsou v péči druhého rodiče.⁷⁸

S názory Jeronýma Klimeše se ztotožnil Ústavní soud, jenž rozhodoval o střídavé péči, kdy každý z rodičů bydlel na jiném kontinentu. Ústavní soud v tomto případě odkázal na stanovisko Klimeše, podle kterého není vhodné ani u mezinárodních rozvodů nastavovat půlroční intervaly střídání a výchova má probíhat tak, že dítě bude plnit povinnou školní docházku v jedné zemi, s tím, že období zimních a letních prázdnin bude trávit v druhé zemi. Děti školou povinné jsou již více fixováni na školní kolektiv vrstevníků a střídání kolektivu je pro dítě škodlivé v jakémkoli cyklu. Čím více se střídavá péče podobá přirozenému životu dítěte, tím je pro něj vhodnější.^{79 80}

Časový úsek, v jakém si budou rodiče dítě střídat, by se měl odvíjet především od věku dítěte, vzdálenosti bydlišť rodičů, školní docházky dítěte, jeho mimoškolních aktivit, zájmových kroužků. Dále je nezbytné, aby stanovené intervaly reflektovaly osobnost dítěte, citovou vazbu dítěte k rodičům, vztahy mezi oběma rodiči a konkrétní rodinnou situaci.⁸¹

V současné době je nejčastějším intervalem, podle kterého se dítě střídá u každého z rodičů, jeden týden. Výjimečné nejsou ani případy, kdy se rodiče domluví na střídání dítěte po týdnu, avšak jedno odpoledne v týdnu tráví dítě s druhým rodičem. Rodiče se však mohou dohodnout na intervalu kratším nebo delším než je jeden týden, vždy záleží na okolnostech konkrétního případu. Typicky u malých dětí se doporučuje interval střídání po třech dnech, a to z důvodu, aby dítě netrpělo odloučením od druhého rodiče. Poměrně častá je doba střídání po dvou týdnech, kdy se rodičům zdá interval střídání po týdnu příliš krátký.⁸²

⁷⁸ KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. 2009, 15 s. [cit. 2. 10. 2016]. Dostupné z: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf>.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1835/12 ze dne 21. února 2012 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁸¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§655 – 975). komentář*. ř. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1020.

⁸² DVORÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č. 1, s. 1.

Doba, po kterou se dítě u každého z rodičů střídá, nemusí být stejná.⁸³ Je nezbytné, aby interval střídání vyhovoval především dítěti. Interval střídavé péče proto nemusí být stanoven rovnoměrně, vždy je třeba zohlednit individuální potřeby dítěte, jeho přání, pracovní dobu rodičů a další okolnosti konkrétního případu.⁸⁴ Ke stejnému názoru dospěl i Ústavní soud: „*skutečnost, že soudy nenařídily střídavou výchovu rovnoměrně mezi oba rodiče a nevyhověly přání stěžovatele mít pro výchovu nezletilého stejný prostor jako matka, nepředstavuje v projednávané věci porušení práva dítěte na péči rodičů podle čl. 7 odst. 1 této Úmluvy.*“⁸⁵ Ve svém pozdějším nálezu Ústavní soud uvedl: „*Je nutno vycházet z premisy, že na péči o děti mají zásadně stejné právo oba rodiče. Toto právo je plně naplněno tehdy, pokud každý rodič má možnost o dítě pečovat po stejnou dobu jako rodič druhý. Případné odchylky od tohoto pravidla musí být odůvodněny ochranou nějakého jiného, dostatečně silného legitimního zájmu.*“⁸⁶ Ústavní soud tedy ve své poslední judikatuře střídavou péči s nerovnoměrným intervalem střídání nevyločil. Nařídít takovou péči bude možné v případech, ve kterých soud shledá dostatečně silný legitimní zájem k takovému nařízení a takové rozhodnutí bude muset náležitě odůvodnit.

⁸³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§655 – 975)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s 1020.

⁸⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Z. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009., s 82.

⁸⁵ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2248/10 ze dne 13. ledna 2011 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

⁸⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS. 3216/13 ze dne 25.9.2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

5 Realizace střídavé péče

Dospěje-li soud k názoru, že střídavá péče je pro dítě vhodná a že rodiče dítěte splnili všechna kritéria pro svěřeni dítěte do péče, může přistoupit k realizaci střídavé péče. Občanský zákoník v § 906 odst. 1 stanoví, že: „*Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte*“.⁸⁷ Soud však může rozhodnout také tak, že schválí dohodu rodičů, ledaže je zřejmé, že ta není v souladu se zájmem dítěte.⁸⁸ Střídavou péči je tedy možné realizovat na základě schválení dohody o výkonu péče o dítě po rozvodu manželství nebo autoritativně na základě rozhodnutí soudu.

Důležité je, aby i v případě, kdy střídavá péče bude řešena autoritativním rozhodnutím soudu, jednali v zájmu dítěte, neřešili své neshody bojem o dítě nebo jeho prostřednictvím, protože v zájmu dítěte je být v péči obou jeho rodičů a hledat způsob, jak dítěti vytvořit harmonické a láskyplné prostředí, které by mu umožnilo realizovat jeho zájem bez negativních vlivů.⁸⁹

5.1 Dohoda rodičů

Nespornou výhodou dohody obou rodičů je, že je v praxi respektována více než autoritativní rozhodnutí soudu. Soud však není povinen dohodu rodičů schválit. Pokud by soud dospěl k názoru, že dohoda rodičů je v rozporu se zájmy dítěte, dohodu by neschválil a ve věci rozhodl autoritativně.⁹⁰ Dohoda rodičů je preferovanějším způsobem realizace střídavé péče. Je proto vhodné rodiče k dosažení dohody motivovat a aktivně vést. Dle § 474 ZZŘS soud vede rodiče ke smírnému řešení a k dosažení tohoto účelu těmto může uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smírčím nebo mediačním jednání, rodinné terapii nebo může rodičům naříditi setkání s odborníkem z oboru pedopsychologie.⁹¹

Stěžejním bodem dohody je dohoda rodičů o intervalech střídání dítěte a o tom, ve kterém časovém období bude dítě u toho kterého rodiče. Rodiče se musí

⁸⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

⁹⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1015-1021.

⁹¹ Tamtéž.

domluvit jak ve věcech výchovných, ale také ve věcech praktických. Dohoda by měla především upravovat bydlení dítěte, jak konkrétně se bude dítě stěhovat, zda se bude dítě stěhovat k druhému rodiči se všemi svými věcmi nebo zda bude mít všechny věci dvakrát, a to jak u matky, tak u otce a nebude tedy potřeba, aby stěhovalo takové množství věcí. Je třeba, aby dohoda rodičů upravovala i samotné předávání dítěte a to zejména zda se bude dítě stěhovat od jednoho rodiče k druhému samo nebo dítě budou stěhovat rodiče. Za předpokladu, že dítě budou stěhovat rodiče je vhodné v dohodě upravit, kdy a na jakém místě si budou rodiče dítě vyzvedávat. Dále v jakém stavu se bude dítě vracet k druhému rodiči, zda bude mít dítě, čisté nebo špinavé prádlo.^{92 93}

Zdeňka Králíčková považuje za důležité, aby součástí dohody bylo také určení trvalého bydliště dítěte, protože ač má dítě ve střídavé péči v podstatě bydliště jak u matky, tak u otce, je třeba určit jedno oficiální trvalé bydliště, které bude mít dítě uvedeno v občanském průkaze a na které se váží dávky státní sociální podpory.⁹⁴

Co se týče financování potřeb dítěte, podstatnou náležitostí dohody je stanovení konkrétní částky vyživovací povinnosti, kterou je povinen platit jeden rodič druhému rodiči v době, kdy nebude mít dítě v osobní péči. Zásadní je také vyřešení otázky, co bude který rodič dítěti platit. Rodiče by se měli dohodnout na tom, kdo dítěti koupí počítač, mobilní telefon, sportovní potřeby, oblečení a kdo bude hradit náklady spojené se školní docházkou, jako jsou školní pomůcky, školné, školní výlety, stravování ve škole a školu v přírodě. Je vhodné, aby dohoda rodičů neřešila jen pravidelně se opakující výdaje, ale i letní tábory, jazykové pobyty v zahraničí, sportovní akce a vybavení k nim potřebné, kulturní a společenské akce a platby kroužků. Rodiče by se měli shodnout také na tom, jaká bude výše kapesného a kdo bude dítěti kapesné vyplácet.^{95 96}

⁹² HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 752.

⁹³ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 16-20.

⁹⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 82.

⁹⁵ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 752.

⁹⁶ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 16-20.

5.2 Nesouhlas jednoho z rodičů

Otázka, zda je možné nařídit střídavou péči i bez souhlasu jednoho z rodičů, byla v minulosti velice ožehavým tématem. Je však třeba podotknout, že i v dnešní době, kdy je judikatura soudu v tomto směru jednoznačná, se názory psychologů, právních teoretiků i laické veřejnosti, různí.

I přesto, že OZ otázku souhlasu rodičů výslovně neupravuje, je možné z dikce zákona tuto skutečnost dovodit. OZ v poslední větě § 907 odst. 1 NOZ stanoví, že má-li být dítě svěřeno do společné péče rodičů, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili. Jestliže tedy OZ u společné péče uvádí jako podmínku souhlas obou rodičů, lze se domnívat, že u střídavé péče tuto podmínku nevyžaduje. K absenci této podmínky u střídavé péče se vyjádřil i Ústavní soud: *„V novém občanském zákoníku je úmysl zákonodárce nevyžadovat pro svěřeni dítěte do střídavé péče souhlas obou rodičů vyjádřen ještě zřetelněji, neboť tento souhlas je výslovně požadován u svěřeni dítěte do společné péče (srov. § 907 odst. 1 poslední větu nového občanského zákoníku), a tudíž o této možnosti zákonodárce musel vědět, a tím, že totožnou podmínku zákonodárce u střídavé péče neuvedl, jasně vyjádřil své stanovisko souhlas obou rodičů při svěřeni dítěte do střídavé péče nevyžadovat. Tento úmysl zákonodárce Ústavní soud respektuje.“*⁹⁷

V souvislosti s OZ je třeba zmínit, že v návrhu OZ z roku 2007 byl původně souhlas rodičů vyžadován jak u společné, tak i u střídavé péče. Na základě připomínkového řízení byl však návrh zákona pozměněn a doplněn tak, že nový návrh souhlas rodičů u střídavé péče nevyžadoval. Podmínka souhlasu rodičů byla zachována jen ve vztahu ke společné péči rodičů.⁹⁸

Názor, že ke svěřeni dítěte do střídavé péče není třeba souhlasu obou rodičů konstatuje i Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 1554/14. Podle Ústavního soudu také není sporu o tom, že špatná či přímo konfliktní komunikace mezi rodiči může mít na dítě a jeho osobnost negativní vliv. Ve výjimečných případech, kdy ani pokusy o nápravu ze strany soudů neměly na zlepšení komunikace vliv, mohou soudy střídavou péči vyloučit. V tomto případě je však nutné, aby soud zjistil, kterým z rodičů je špatná či konfliktní situace zapříčiněna a dítě svěřit do péče toho rodiče,

⁹⁷ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

⁹⁸ Justice.cz. *Nový občanský zákoník* [online]. [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/OZ_s_DZ_verze_2007.06.03.pdf>

který je ochotný komunikovat s druhým rodičem a nebránit mu ve styku s dítětem.

Rodiči, který požadoval střídavou péči a jehož návrhu nebylo vyhověno, musí soud podrobně a přesvědčivě odůvodnit na základě jakých skutečností nebylo jeho návrhu vyhověno a jaké kroky byly učiněny k případnému odstranění daných překážek.⁹⁹

Je však třeba podotknout, že náleзовá judikatura Ústavního soudu na toto téma nebyla v minulosti konstantní a v názorech na tuto problematiku došlo ze strany Ústavního soudu k patrným změnám.

Ústavní soud v nálezu ze dne 27.1. 2005 sp. zn. I ÚS 48/04 uvádí, že svěřením dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem proti jich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu k dítěti, což předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Ústavní soud zde klade důraz na společnou vůli, dohodu obou rodičů, jejich schopnost spolu komunikovat a nezapojoovat dítě do jejich vzájemných problémů, přičemž není podstatné, proč spolu rodiče nejsou schopni spolupracovat a komunikovat, ale to, že jim chybí ochota a vyspělost v zájmu dítěte spolu kooperovat.¹⁰⁰ Názor, že k rozhodnutí o střídavé péči je nutný souhlas obou rodičů však Ústavní soud ve svých dalších nálezech přehodnotil.

Ve svém nálezu ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09 Ústavní soud konstatoval: *„Jakkoli střídavá výchova předpokládá ze strany rodičů především toleranci, společnou vůli a schopnost spolu komunikovat a spolupracovat (a zejména nezapojoovat dítě do svých vzájemných problémů), nesmí soud na způsob této výchovy rezignovat už tehdy, kdy jeden z rodičů s tímto způsobem výchovy pro forma nesouhlasí. Je-li pak takový nesouhlas čistě obstrukční, ničím neodůvodněný, resp. postrádá-li ve vztahu k výchově dítěte relevanci, nemůže o něj soud opřít své rozhodnutí.“*¹⁰¹ Ústavní soud dospěl k názoru, že jestliže jedinou překážkou pro výrok o střídavé výchově je nesouhlas matky, musí soud i bez návrhu takovýto nesouhlas podrobit zkoumání a dokazování, přičemž nesouhlas matky je relevantní pouze za předpokladu, že byl vybudován na důvodech, které jsou způsobitelné intenzivním způsobem negativně zasahovat do zájmu dítěte. V případě, že je nesouhlas rodiče

⁹⁹ Nález I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze ASPI).

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 48/04 ze dne 27. ledna 2005 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1206/09 ze dne 23. února 2010 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

založený pouze na zjevně iracionálním nebo nepřezkoumatelném důvodu, nemusí soud dokazování provádět.^{102 103}

Ústavní soud také zdůrazňuje, že: „svěření dítěte do výlučné výchovy jednomu z rodičů nesmí být výrazem ústupku vzájemné rivalitě rodičů, která jen sleduje "boj o dítě", případně nízké pohnutky jednoho rodiče k trýznění druhého rodiče skrze své vlastní dítě. Soudy mohou a mají využívat prostředků poskytnutých jim zákonem o rodině [např. ustanovení § 43 odst. 1 písm. a) a § 44], kterými mohou postihovat toho z rodičů, který ať už záměrně, anebo z nedbalosti maří veřejný zájem na řádné výchově a rozvoji osobnosti dítěte (dílním způsobem vyjádřený např. v ustanovení § 26 odst. 3 zákona o rodině).¹⁰⁴

Zatímco tedy v nálezu ze dne 27.1. 2005 sp. zn. I ÚS 48/04 Ústavní soud považuje společnou vůli, dohodu, komunikaci a kooperaci za esenciální podmínky, bez jejichž naplnění není možné střídavou výchovu nařídit, v nálezu ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09 dospívá k názoru, že nesouhlas rodiče není překážkou nařízení střídavé péče a ukládá soudům povinnost nesouhlas rodiče i bez návrhu podrobit zkoumání a dokazování.¹⁰⁵

Jak jsem již uvedla, Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 27.1. 2005 sp. zn. I ÚS 48/04 dovodil, že důležitým předpokladem střídavé péče není jen společná vůle rodičů a dohoda obou rodičů, ale také jejich schopnost spolu vzájemně komunikovat a kooperovat. Tuto skutečnost Ústavní soud potvrdil v nálezu ze dne 27.1. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2887/09, podle kterého není možné o střídavé péči rozhodnout v případě, že se rodiče nebudou moci dohodnout o zajištění výchovy a potřeb dítěte, a také tehdy, pokud rodiče nebudou schopni vyvinout určitou míru tolerance a ochoty ke spolupráci při rozhodování o všech záležitostech nezletilého dítěte. Jestliže tedy rodiče nejsou schopni dostatečné komunikace a kooperace, není střídavá péče v zájmu dítěte.

Ústavní soud však i od tohoto názoru časem upustil v nálezu ze dne 2. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10 a dále v nálezu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10.

¹⁰² Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1206/09 ze dne 23. února 2010 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹⁰³ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 16-20.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1206/09 ze dne 23. února 2010 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹⁰⁵ HOFMANNOVÁ, Helena. *Střídavá péče v perspektivě judikátů Ústavního soudu* [online]. pravnadetstvi.cz, 2015, [cit. 9. října 2016]. Dostupné na <<http://www.pravnadetstvi.cz/files/files/Stridava-pece-v-perspektive-judikatu-Ustavniho-soudu.pdf>>.

Oba tyto nálezy jsou odůvodněny takřka stejně a odkazují na výše uvedený náleze ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09. Ústavní soud zde označuje za protiústavní názor, že k rozhodnutí o střídavé výchově je nezbytná dohoda, souhlas rodičů a nekonfliktní komunikace mezi nimi. Pokud by podle Ústavního soudu byl souhlas obou rodičů základním předpokladem střídavé péče, pak by postačovalo pouhé jednostranné, svévolné, účelové odmítání kvalifikované komunikace rodičem, který má dítě ve výlučné péči s druhým rodičem, což by vedlo k absolutní eliminaci střídavé péče. Takovýmto postupem by nebyly ve vztahu k druhému rodiči zachovány rovnocenné podmínky pro výchovu a péči o dítě a došlo by tak k porušení práva rodiče vychovávat své dítě dle čl. 32 odst. 4 LZPS.^{106 107}

K problematice souhlasu rodičů se svěřením dítěte do střídavé péče nezaujímají jednotný postoj ani psychologové. Například psycholog Jiří Tyl se neztotožňuje s názorem, že základním předpokladem střídavé péče je právě souhlas obou rodičů a v této souvislosti hovoří o „zmaření ducha i litery zákona“, protože jsou podle něj rodiče, kteří podávají každý sám za sebe návrh na svěřením dítěte do péče, nepřátelé a o dítě se nechtějí dělit.¹⁰⁸

Stanovisko Jiřího Tyla kritizuje například psycholog Tomáš Novák a ztotožňuje se s názorem Ústavního soudu, který v již zmiňovaném nálezu ze dne 27.1. 2005 sp. zn. I ÚS 48/04 konstatoval, že střídavou péči nelze nařídít, pokud se střídavou péčí jeden z rodičů nesouhlasí. Podle Nováka v ideálním případě střídavá péče omezuje u dítěte pocit ztráty, čímž zvyšuje u dítěte sebeúctu, u dětí zůstávají zachovány prvky mužského i ženského přístupu, je zachována možnost komunikace s mužským i ženským rodičovským vzorem, avšak bez dobré vůle obou rodičů může nadělat víc škody bez užitku.¹⁰⁹

Otázka, zda je nutná shoda obou rodičů na střídavé péči je skutečně diskutabilní. Podle mého názoru by měla být v OZ podmínka souhlasu rodičů u společné i střídavé péče, jak tomu bylo původně v návrhu OZ z roku 2007. Myslím si, že jestliže rodiče nejsou schopni se dohodnout na formě péče, je nepravděpodobné, že by se do budoucna shodli ve výchově dítěte či na tom, jak řešit

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2661/10 ze dne 2. listopadu 2010 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 266/10 ze dne 18. srpna 2010 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹⁰⁸ FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 16-20.

¹⁰⁹ Tamtéž.

problémy s výchovou dítěte související. Navíc neschopnost rodičů se spolu dohodnout, spolupracovat či komunikovat bude mít zcela jistě na dítě i jeho výchovu negativní dopad. Nicméně je pravdou, že účelové odmítnutí střídavé péče jedním z rodičů by znamenalo okamžité vyloučení této péče, přičemž tento postup by mohl být zneužíván rodičem, který má dítě ve výlučné péči.

5.3 Nesouhlas obou rodičů

Teoreticky se nabízí také otázka, zda by mohl soud autoritativně rozhodnout o střídavé péči v případě, že by oba rodiče se střídavou péčí nesouhlasili. Podařilo se mi dohledat pouze usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. II. ÚS 2082/08, kdy si nezletilá střídavou péčí přála, oba rodiče byli výchovně způsobilí, ale nevyslovili souhlas se střídavou péčí.¹¹⁰ Nejedná se ovšem však o případ, kdy rodiče nevyslovily nesouhlas.

Jsem přesvědčená, že soud by v případě, kdy oba rodiče se střídavou péčí nesouhlasili, neměl o střídavé péči autoritativně rozhodnout. Pokud by si rodiče střídavou výchovu nepřáli, bylo by rozhodnutí soudu o střídavé výchově sotva v zájmu dítěte. Domnívám se tedy, že takové rozhodnutí by bylo v rozporu se zájmem dítěte, rodiče by nebyli schopni spolu komunikovat a dítě by se tak mohlo stát prostředníkem k řešení jejich konfliktů.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. II.ÚS 2082/08 ze dne 5. 11. 2008 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

6 Vzdálenost bydlišť rodičů a školní docházka

Vzdálenost bydliště rodičů dítěte představuje důležité kritérium při rozhodování o střídací péči a příliš velká vzdálenost bydlišť rodičů může představovat zásadní překážku pro nařízení střídací péče. V souvislosti s větší svobodou pohybu, migrací obyvatel za prací, novým partnerem se však pohled na toto kritérium mění. Podle některých už dnes nelze tvrdit, že není v zájmu dítěte, stěhovat se z jednoho konce ČR na druhý, nebo i z jednoho státu do druhého, avšak je třeba, aby soudy zkoumaly všechny okolnosti konkrétního případu.¹¹¹

6.1 Zachování jedné školy

Situace je mnohem komplikovanější, pokud je dítě školou povinné. V případě, že vzdálenost mezi bydlišti rodičů není až tak velká, může dítě dojíždět. V případě větší vzdálenosti bydlišť rodičů musí dítě školu střídat. Většina právních expertů, psychologů i pedagogů zastává názor, že střídání škol je pro dítě nejhorší možné řešení. Dítě, které je nuceno střídat školy bude podle pedagogů při vyučování ztracené, neboť osnovy jednotlivých škol se různí a stejné učivo může být probíráno na školách v jinou část školního roku. Střídání škol s sebou nese také riziko, že se dítě stane objektem posměšků, šikany a bude mít problém se zapadnutím do třídního kolektivu, protože ani s jednou skupinou spolužáků nebude trávit celý rok.¹¹²

Stejného názoru je i psycholog Jeroným Klimeš, podle kterého střídací výchova nesmí znamenat střídání školního kolektivu. Klimeš má dále za to, že střídací výchova nemá být schválena ani u dětí v předškolním věku, pokud je zřejmé, že střídací výchova nebude moci probíhat i nadále u dítěte školou povinného z důvodu střídání školního kolektivu.¹¹³

Také podle Milany Hrušákové je skutečnost, že dítě nebude muset měnit školu, kterou navštěvuje, případně předškolní zařízení, nezbytným překladem pro svěřením dítěte do střídací péče.¹¹⁴

¹¹¹ KAISEROVÁ, Veronika. Střídací výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8-10.

¹¹² ROGALEICZOVÁ, Romana. Střídací péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18., č. 2, s. 11.

¹¹³ KLIMEŠ, Jeroným. *Střídací výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. 2009, 2-3 s. [cit. 3. 10. 2016]. Dostupné na <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf.

¹¹⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 96>.

6.2 Velká vzdálenost bydlišť rodičů

Ačkoli judikatura soudů zabývající se otázkou vzdálenosti bydlišť rodičů není jednotná a náhled soudů na tuto otázku se postupně mění, Ústavní soud opakovaně připomíná, že obecné soudy jsou povinny překážku vzdálenosti posuzovat v souvislosti se skutkovým stavem konkrétního případu.¹¹⁵

Ústavní soud rovněž konstatuje, že v případě velké vzdálenosti bydlišť by v zájmu dítěte mohla být změna bydliště jednoho z rodičů.¹¹⁶ Ve svém nálezu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10 konstatuje, že: „ ... pokud by mělo být pro odvolací soud překážkou pro vyhovění stěžovateli (ohledně návrhu na střídavou výchovu či na svěřeni dítěte do jeho výlučné výchovy) odlišné místo bydliště dítěte, bude na místě dotaz na stěžovatele, zda by se nerozhodl přestěhovat do aktuálního místa bydliště dítěte či zda se po dobu výchovy (v případě střídové péče) nemůže zdržovat v místě bydliště dítěte. (...) Namísto bude i dotaz na matku, proč její nový partner nepřizpůsobil svůj pobyt jejímu synovi a nepřestěhoval se k nim, a zda neupřednostnila svůj partnerský zájem nad zájmem dítěte.“¹¹⁷

Velmi problematická může být situace, kdy se jeden z rodičů odstěhuje z České republiky do jiného státu nebo dokonce na jiný kontinent. Tuto situaci řešily také české soudy. Ústavní soud svým nálesem ze dne 5. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 1835/12 zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 21. 2. 2012 sp. zn. 21 Co 522/2011-607, ve kterém krajský soud nařídil střídavou péči s půlročním cyklem střídání pobytu dětí v České republice u otce a na Novém Zélandu u matky. Podle názoru Ústavního soudu se odvolací soud dostatečně nezabýval tím, zda byly ze strany matky zajištěny podmínky pro dlouhodobý pobyt dětí na Novém Zélandu a byla tak zaručena řádná výchova, výživa a vzdělání nezletilých dětí. Odvolací soud dle Ústavního soudu pochybil také v tom, že se nezabýval vhodností střídové péče z psychologického hlediska, neboť střídová péče na dvou odlišných kontinentech pro dítě znamená odlišné životní podmínky a dlouhodobé odloučení od druhého rodiče.¹¹⁸ Ústavní soud se ztotožnil s výše uvedeným názorem dětského psychologa Jeronýma Klimeše, že střídová výchova by neměla znamenat střídání dětského

¹¹⁵ KAISEROVÁ, Veronika. Střídávající výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8-10.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 266/10 ze dne 18. srpna 2010 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1835/12 ze dne 21. února 2012 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

kolektivitu a odkázal na tvrzení některých dalších dětských psychologů, kteří zastávají názor, že: „*výchova či přesněji řečeno rozšířený styk by měl probíhat tak, že celá školní docházka proběhne v jedné zemi, letní a zimní prázdniny v druhé. Školáci jsou již mnohem více fixováni na svůj kolektiv vrstevníků a je škodlivé tento kolektiv střídat v jakémkoli cyklu. Týdenní i půlroční střídání vytrhuje dítě z jeho dětského kolektivu a dělá z něho outsidera, protože s kamarády nesdílí společný osud. Střídání školního kolektivu v praxi může znamenat, že dítě kromě normální rodiny přijde i o normální vztahy v kolektivu, které se formují po celou dobu školní docházky.*“¹¹⁹ I v tomto nálezu Ústavní soud zdůraznil, že při rozhodování o střídavé péči je třeba posuzovat každý konkrétní případ individuálně a vzít v úvahu, jak mohou jednotlivé typy péče ovlivňovat osobnost dítěte.¹²⁰

6.3 Vzdálenost bydlišť v judikatuře Ústavního soudu

V souvislosti s otázkou vzdálenosti bydlišť rodičů je třeba uvést velice diskutovaný nálezh Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13 a na něj navazující nálezh ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16.

Ve věci nejprve rozhodoval okresní soud, který svěřil nezletilou do výlučné péče matky s tím, že současně umožnil otci široký styk s nezletilou. Nezletilá tak každý měsíc trávila 19 dní s matkou a 11 dní s otcem. Na základě odvolání otce rozhodl odvolací soud o střídavé péči obou rodičů s intervalem střídání po čtrnácti dnech. Matka nezletilé podala proti rozhodnutí krajského ústavní stížnost, neboť střídavá péče nebyla dle jejího názoru v daném případě vhodná. Odvolací soud nevzal podle matky v úvahu mimo jiné zájem nezletilé a nevypořádal se dostatečně s námitkami, které se týkaly blízkého se nástupu nezletilé do první třídy základní školy a velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů.^{121 122}

Ústavní stížnost matky byla následně Ústavním soudem posouzena jako nedůvodná. Ústavní soud ve svém odůvodnění přisvědčil názoru odvolacího osudu,

¹¹⁹ Nálezh Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1835/12 ze dne 21. února 2012 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹²⁰ Tamtéž

¹²¹ Nálezh Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1506/13 ze dne 30. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹²² KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů* [online]. Epravo.cz, 20. října 2016 [cit. 28. října 2016] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>>

podle kterého je v zájmu nezletilé, aby byla vzhledem k silnému citovému vztahu k oběma rodičům, svěřena do střídavé péče obou rodičů a je především v zájmu nezletilé, aby byla i přes rozchod rodičů tento vztah i nadále co nejvíce udržován. Ústavní soud také poukázal na skutečnost, že nezletilá byla fakticky svěřena do střídavé péče obou rodičů již podle rozhodnutí okresního soudu, neboť u otce nezletilá trávila 11 dní a u matky 19 dní v měsíci. Nelze proto považovat za důvodnou námitku, že změna intervalu není vzhledem k velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů vhodná, neboť interval střídání nezletilé byl změněn na 14 dnů u každého z rodičů.¹²³

Ve vztahu k námitce velké vzdálenosti mezi bydlišti obou rodičů Ústavní soud uvedl, že toto hledisko není samo o sobě důvodem, který by a priori vylučoval vhodnost střídavé péče a při jeho posuzování je naopak nutné přihlídnout k dalším okolnostem konkrétního případu, zejména k tomu, zda není nezletilá převozem a pobytem ve zcela odlišném prostředí příliš fyzicky a psychicky zatěžována a zda je v možnostech rodičů v určeném intervalu překonávat tuto vzdálenost.¹²⁴

K námitce matky, že odvolací soud nevzal v úvahu blížící se nástup nezletilé do první třídy základní školy, tudíž střídavá péče není pro nezletilou vhodná Ústavní soud konstatoval, že: *„...nemá předem za vyloučené, že by model střídavé výchovy nemohl přetrvat i poté, co nezletilá nastoupí do první třídy základní školy [např. možnost individuálního vzdělávání ve smyslu § 41 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, plnění základní školní docházky ve dvou základních školách ve smyslu § 49 odst. 4 školského zákona, přestěhování vedlejšího účastníka poblíž bydliště stěžovatelky, jež vedlejší účastník zvažoval, apod.]“*¹²⁵ Ústavní soud dále uvádí, že není v jeho kompetenci tuto otázku posuzovat, neboť spadá do kompetence obecných soudů a v případě, že se rodiče nezletilé nebudou schopni dohodnout na dalším fungování péče, jsou obecné soudy povinny se touto otázkou zabývat.¹²⁶

V souvislosti s nálezem Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13 je vhodné zmínit i odlišné stanovisko soudce Ludvíka Davida, které k tomuto

¹²³ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1506/13 ze dne 30. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Tamtéž.

nálezu připojil. Soudce Ludvík David uvedl, že si vnitřně není vůbec jist, zda vůbec Ústavnímu soudu přísluší rozhodovat o tak osobně citlivých otázkách, jako je výchova a výživa dítěte, neboť v těchto případech je velmi důležitý kontakt soudu s rodiči i dětmi a takový kontakt Ústavní soud na rozdíl od nalézacích soudů nemá. Ústavní soud podle jeho názoru zašel v projednávaném případě příliš daleko a ačkoli střídavá péče fakticky probíhala i dříve, interval střídání každých 14 dnů musí být, vzhledem k velké vzdálenosti bydlišť rodičů, pro nezletilou velmi náročný, ale snad zvládnutelný. Poukazuje také na blízký nástup nezletilé do základní školy a domnívá se, že vzhledem k permanentnímu střídání školního prostředí může mít nezletilá problém se začleněním do třídního kolektivu, těšit se z mimoškolních aktivit, ale také problém zvládat možné rozdílné učební nároky.¹²⁷ Závěrem dodává: „Věřím tomu, že dítě potřebuje lásku a péči obou rodičů. Přece jen si ale myslím, že dočasně utišené ego jednoho z nich nestojí za škody, jež mohou být takto realizovanou střídavou výchovou na psychice nezletilé napáchány.“¹²⁸

Po zahájení školní docházky nezletilé podala matka návrh na svěřeni nezletilé do její výlučné péče znovu, a to z důvodu změny poměrů spočívající v zahájení školní docházky, změny zdravotního stavu a prohloubení rozporů v komunikaci mezi oběma rodiči. Okresní soud došel na základě znaleckého posudku psychologky Jany Doubravové k závěru, že vzhledem k psychickému stavu a nepřiměřené zátěži nezletilé, není již po zahájení školní docházky střídavá péče v zájmu nezletilé. Proti tomuto rozhodnutí se otec odvolal, odvolací soud rozhodnutí okresního soudu změnil a rozhodl ve prospěch otce, neboť dle odvolacího soudu nedošlo k tak zásadním změnám osobnosti nezletilé, které by vylučovaly střídavou péči. Matka proti rozhodnutí odvolacího soudu podala ústavní stížnost.^{129 130}

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16 dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná, neboť odvolací soud dostatečně nezkoumal důsledky střídání dvou škol na psychický vývoj nezletilé.^{131 132}

¹²⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1506/13 ze dne 30. května 2014 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů* [online]. Epravo.cz, 20. října 2016 [cit. 28. října 2016] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>>.

¹³¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 169/16 ze dne 24. června 2016 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

Podle Ústavního soudu nerespektoval odvolací soud závěry vyplývající z výše uvedeného posudku psycholožky, podle něhož nezletilá sice působí jako velmi dobře adaptovaná na změny prostředí, avšak poukazuje na rozdíl mezi vyjadřovanou a prožívanou adaptabilitou. Dle znalkyně právě vyjadřovaná bezproblémová adaptace musí být pro nezletilou vysoce energeticky i emočně náročná a zatěžující pro její psychický vývoj. Vzhledem ke své inteligenci a citlivosti nezletilá hluboce prožívá napětí a konfliktní situaci mezi rodiči, uvědomuje si význam své role a slabost si dovolí projevit pouze v prostředí, kde nejsou kladeny nároky na její zvýšenou přizpůsobivost. Na základě vyšetření nezletilé se ukázalo, že zvládá školní dualismus jen formálně s velkým energetickým vypětím a na úkor psychické pohody, což se projevuje například věkově nepřiměřenou sebekontrolou v oblasti sdílení a striktním oddělováním dvou světů. Nezletilá bagatelizuje, zastírá, popřípadě potlačuje své nepříjemné pocity a hrozí jí tak ztráta kontaktu s emocemi, když jsou vnímány jako nepovolené. V tomto případě tedy střídavá péče není v zájmu nezletilé, neboť tlak, kterému je vystavena ji nepřiměřeně zatěžuje a poškozuje ve vývoji, nezletilá cítí vysoký podíl odpovědnosti za fungování střídavé péče, snaží se úzkostně uspět, vyhovět očekávání dospělých a nikoho nezklamat.¹³³

Odvolací soud také dostatečným způsobem nezohlednil zprávu ze základní školy nezletilé a zprávu z pedagogicko-psychologické poradny, která poukazuje na skutečnost, že s nárůstem učiva a zrychlováním školní práce, bude nezletilá muset na zvládnutí požadavků vynaložit zvýšené úsilí, což může mít za následek přetěžování nezletilé. Ústavní soud také uvádí, že nezletilá, v důsledku školního dualismu a čtrnáctidenního intervalu střídání, nemůže dokončit mnoho školních a zájmových aktivit nebo se jich nemůže účastnit vůbec, což může zapříčinit její demotivaci. Ústavní soud v odůvodnění znovu připomněl, že základním hlediskem při jakémkoli rozhodování o svěření dítěte do péče je zásada nejlepšího zájmu dítěte.¹³⁴

Ústavní soud konstatuje, že při přehodnocování dosavadních výchovných poměrů musí soudy postupovat komplexně a podrobně s ohledem na zájem dítěte. Pouhé zjištění, že dítě režim střídavé péče i školní dualismus zvládá, není dostačující a je třeba také zkoumat, jaký má tento režim dopad na soukromý život dítěte, zda

¹³² KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů* [online]. Epravo.cz, 20. října 2016 [cit. 28. října 2016] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>>

¹³³ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 169/16 ze dne 24. června 2016 (získáno 2. října 2016 z databáze NALUS).

¹³⁴ Tamtéž.

prožije šťastné a spokojené dětství či zda má dítě možnost stýkat se se svými vrstevníky a být součástí kolektivu. Samotné zvládnutí učiva není s ohledem na výše uvedený znalecký posudek dostatečným odůvodněním, že dítě režim zvládá.¹³⁵

Ve svém posledním nálezu sp. zn. II. ÚS 169/16 Ústavní soud sice navázal na nálezn sp. zn. I. ÚS 1506/13 a střídavou péči nevyloučil ani v případech dětí školou povinných, jejichž rodiče bydlí ve velké vzdálenosti od sebe, avšak možnost nařizení střídavé péče značně omezil a poměrně úzce vymezil podmínky pro nařizení střídavé péče v těchto případech. Lze očekávat, že nařizení střídavé péče u nezletilých, kteří plní základní školní docházku ve dvou školách, bude v praxi ojedinělé, neboť zvládat školní dualismus v psychické pohodě a bez nepřiměřeného vypětí sil nebude v silách většiny nezletilých.¹³⁶

Mohou však nastat situace, kdy si i přes velkou vzdálenost mezi bydlišti rodičů bude dítě přát být ve střídavé péči a za tímto účelem bude dobrovolně plnit školní docházku ve dvou školách. Za těchto okolností může být překážka velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů překonána přáním dítěte. Především v případě mladších dětí soud posoudí relevanci přání dítěte a zda je schopno chápat důsledky svého přání. Soud také posoudí rozumovou vyspělost dítěte, zohlední, jaké dopady by měla střídavá péče na dítě, přezkoumá, jaká se skutečná vzdálenost mezi bydlišti rodičů a zda je tato vzdálenost pro dítě únosná.¹³⁷

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů* [online]. Epravo.cz, 20. října 2016 [cit. 28. října 2016] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>>.

¹³⁷ KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8-10.

7 Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo analyzovat problematické aspekty střídavé péče s ohledem na relevantní judikaturu Ústavního soudu a její vývoj. Rovněž bylo cílem zhodnotit tyto aspekty a definovat možné způsoby řešení problematických otázek střídavé péče a to zejména na základě rozboru judikatury Ústavního soudu.

Poté, co jsem začala diplomovou práci psát, prostudovala odbornou literaturu, judikaturu, přečetla a vyslechla názory právních odborníků, dětských psychologů, soudců, rodičů a problematikou střídavé péče se seznámila podrobně, zjistila jsem, že problematických a sporných aspektů je v této otázce tolik, že je není možné všechny v diplomové práci obsáhnout. Jak jsem již několikrát zmiňovala, střídavá péče má své příznivce i odpůrce a obě skupiny mají spousty argumentů, proč je či není tento model péče vhodný. Na problematiku střídavé péče navíc musíme pohlížet nejen z hlediska právního, ale také z hlediska psychologického a sociologického.

Nevýhodou tohoto modelu péče je samozřejmě neustálé stěhování dítěte, finanční náročnost takového stěhování, dítě žije v nestálém prostředí, má dva domovy, dva okruhy přátel, mnohdy navštěvuje dvě školy. Neustálé stěhování dítěte, plnění školní docházky na dvou školách a velká vzdálenost bydlišť rodičů je bezesporu jedním z nejproblematictějších aspektů střídavé péče a v diplomové práci jí byla věnována celá jedna kapitola. Co se týče školní docházky, většina odborníků a psychologů se pochopitelně shoduje na tom, že plnění školní docházky na jedné škole je důležitým předpokladem střídavé péče. V souvislosti se vzdáleností bydlišť rodičů jsem analyzovala judikaturu Ústavního soudu, jejíž předmětem byla „střídavá péče přes půl světa“ a dvojici rozhodnutí, která se týkala rozhodování o střídavé péči v případě sourozenců, jejichž rodiče bydleli téměř na opačných koncích republiky. Těmto rozhodnutím a především prvnímu z nich, ve kterém soud dospěl k závěru, že velká vzdálenost mezi bydlišti rodičů není překážkou střídavé péče, věnovala média obrovskou pozornost a stala se tak předmětem diskuzí. Ve svém druhém nálezu sice Ústavní soud střídavou péči nevyloučil, avšak podmínky pro nařízení střídavé péče značně omezil tak, že při velké vzdálenosti bydlišť soudy střídavou péči nařídí jen v ojedinělých případech. Velká vzdálenost pro dítě logicky znamená časté stěhování, navštěvování dvou školních zařízení a z toho plynoucí zbytečné zatěžování dítěte dvěma studijními plány, dva okruhy přátel a trávení velké části jeho volného času

stěhování od jednoho rodiče k druhému, což musí být pro dítě psychicky i fyzicky náročné, vyčerpávající. Jsem proto přesvědčena, že velká vzdálenost nemůže být v žádném případě v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

Podle některých dětských psychologů je výhodou, že střídavá péče u dítěte eliminuje pocit ztráty jednoho z rodičů a dítě tak má silný citový vztah k oběma rodičům. Další nespornou výhodou střídavé péče je zachování mužského i ženského vzoru u dítěte, což je důležité z hlediska formování identity dítěte. Oba vzory jsou pro dítě bezesporu důležité, neboť dítě vidí chování muže či ženy ať už v běžných situacích, tak i v krizových momentech. Dítě se v některých situacích obrátí raději na matku, v jiných zase na otce. Každý z rodičů oplývá jinými schopnostmi, dovednostmi, vědomostmi, ty by měl mít možnost předat svému dítěti a být tu pro něj, kdykoliv to bude potřebovat. Dnešní doba navíc komunikaci mezi rodiči a dětmi usnadňuje. Dítě může být s rodičem, který jej nemá momentálně v péči, v každodenním kontaktu prostřednictvím telefonu či internetu. S těmito názory odborníků se ztotožňuji, nicméně si myslím, že spíše než na formě péče o dítě záleží na samotných rodičích a na jejich snaze ulehčit dítěti už tak stresující situaci, jako je rozchod či rozvod rodičů.

Ne vždy však bývá pravidlem, že rodiče po rozvodu hledí v první řadě na zájmy dítěte. Mnohdy se dítě po rozvodu či rozchodu rodičů stává jejich prostředníkem a rodiče si skrze dítě vyřizují své účty. Velmi často spolu rodiče také odmítají komunikovat či spolupracovat, což je zásadní problém, neboť spolupráce a komunikace mezi rodiči je jedním ze základních předpokladů střídavé péče a jejího fungování. Rodiče by si měli uvědomit, že spolu budou muset i v budoucnu nadále komunikovat, spolupracovat, předávat si dítě, řešit školní i zdravotní otázky. To vše by mělo probíhat v klidu, bez hádek a bojů. Ostatně i Ústavní soud ve své judikatuře apeluje na schopnost rodičů spolu komunikovat, spolupracovat a nezapojovat jej do svých vzájemných problémů.

Stejně jako Ústavní soud jsem téhož názoru, že každý případ je třeba posuzovat individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem konkrétního případu. Jak jsem již ve své práci uvedla, ve věcech svěřením dítěte do péče dle mého názoru nelze přijmout určitý obecný model, podle kterého budou soudy postupovat, protože se jedná o natolik složité a citlivé otázky, o kterých nelze rozhodovat podle nějakého univerzálního pravidla, které by se dalo aplikovat na všechny případy.

Je třeba podotknout, že v některých případech však střídavá péče může být vhodným modelem a to zejména v případech, kdy rodiče mají vyřešenou minulost, neprosazují své zájmy nad zájmy dítěte a jsou ochotni se s druhým rodičem domluvit.

Dospěla jsem tedy k závěru, že mnohem důležitější, než to, zda bude dítě svěřeno do střídavé, společné či výlučné péče jednoho z rodičů, je schopnost a ochota rodičů spolu komunikovat a kooperovat. Myslím si, že dítě především potřebuje, aby bylo v kontaktu s oběma rodiči a oba mu byli k dispozici. Domnívám se, že nařízení střídavé či jakékoli jiné péče nemůže poskytnout záruku, že tomu tak skutečně bude.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, učebnice, komentáře

HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHÁLOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1349 s. ISBN 978-80-7400-503-9.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství, komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 558 s. ISBN 978-80-7400-061-4.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2006. 400 s.

FRANCOVÁ, Marie; DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 243 s. ISBN 978-80-7357-350-8.

RADVANOVÁ, Senta a kolektiv. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 213 s. ISBN 978-80-7400-578-7

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 191 s. ISBN 978-80-210-5053-2.

TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, 126 s. ISBN 978-80-7400-596-1.

MELZER, Filip; TÉGL, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník IV. svazek. § 655-975 Rodinné právo. Velký komentář*. Praha: Leges, 2016. 2. svazek. 2064 s. ISBN 978-80-7502-004-8.

BĚLOHLÁVEK, A. J.; ČERNÝ, F.; JUNGWIRTHOVÁ, M; KLÍMA, P; PROFELDOVÁ, T; ŠROTOVÁ, E. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 830 s. ISBN 978-80-7380-413-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. 2. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 252 s. ISBN 80-86429-05-9.

Odborné články

HRUŠÁKOVÁ, Milana; NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 9, č. 3, s. 30-34.

HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 749-754.

KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12-14.

KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8-10.

LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Je možná alternativa ke střídavé péči? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č.3, s. 16-17. NOVÁK, Tomáš. Mýty o střídavé péči o dítě po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 6, s. 12-14.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 1-5.

TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (Názor čtenáře). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 20-24.

TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázaně pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18-21.

DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. Výlučná, střídavá nebo společná péče o nezletilého? *Právo a rodina*, 2016, roč. 18, č.1, s 1-6.

KOŽENÁ, Iva. Dítě jako účastní řízení – relevance jeho názoru. *Právo a rodina*. 2005, roč. 7, č. 6, s. 6.

ROGALEICZOVÁ, Romana. Střídavá péče a rodičovský konflikt. *Právo a rodina*, 2016, roč. 18., č. 2, s. 8-12.

Právní předpisy

Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb. ze dne 20. listopadu 1989

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k OZ

Judikatura

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1554/14 ze dne 30. prosince 2014

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2661/10 ze dne 2. listopadu 2010

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. května 2014
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4160/12 ze dne 23. dubna 2013
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 153/16 ze dne 26. července 2016
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2224/14 ze dne 9. prosince 2014
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1835/12 ze dne 21. února 2012
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS. 3216/13 ze dne 25. září.2014
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 48/04 ze dne 27. ledna 2005
Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1206/09 ze dne 23. února 2010
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 266/10 ze dne 18. srpna 2010
Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1506/13 ze dne 30. května 2014
Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 169/16 ze dne 24. června 2016
Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3583/14 ze dne 26. května 2015
Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 822/15 ze dne 30. června 2015
Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2831/14 ze dne 11. srpna 2015
Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1234/15 ze dne 12. srpna 2015
Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2248/10 ze dne 13. ledna 2011

Internetové zdroje

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. Statistický přehled soudních agend 2014 druhá část [online]. cslav.justice.cz, 2015, s. 130 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. Statistický přehled soudních agend 2010 druhá část [online]. cslav.justice.cz, 2011, s. 63 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

KAČEROVÁ, Eva. Obrat v rozvodech. *Statistika a my* [online]. 2013, ročník 2013, vydání 10. [cit. 2. 9. 2016] Dostupné na <<http://www.statistikaamy.cz/2014/02/obrat-v-rozvodech/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vývoj obyvatelstva České Republiky, rozvodovost [online]. czso.cz, 2015, s. 1 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/documents/10180/47411902/1300691603.pdf/8a565466-a60e-4011-bdda->

[f3df6e929645?redirect=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fczso%2Fstatisticky%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26%20groupId%3D0%26%20keywords%3Drozvodovost%26%20struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26%20redirect%3D%252Fweb%252Fczso%252Fkatalog-produktu-vydavame%253Fp_p_id%253D3%2526p_p_lifecycle%253D0%2526p_p_state%253Dmaximized%2526p_p_mode%253Dview%2526%20struts_action%253D%25252Fsearch%25252Fsearch%2526%20redirect%253D%25252Fc%25252Fportal%25252Flayout%25253Fp_l_id%25253D20137706%252526p_v_l_s_g_id%25253D0%2526%20keywords%253Drozvod%2526%20groupId%253D0](https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dmaximized%26p_p_mode%3Dview%26%20groupId%3D0%26%20keywords%3Drozvodovost%26%20struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch%26%20redirect%3D%252Fweb%252Fczso%252Fkatalog-produktu-vydavame%253Fp_p_id%253D3%2526p_p_lifecycle%253D0%2526p_p_state%253Dmaximized%2526p_p_mode%253Dview%2526%20struts_action%253D%25252Fsearch%25252Fsearch%2526%20redirect%253D%25252Fc%25252Fportal%25252Flayout%25253Fp_l_id%25253D20137706%252526p_v_l_s_g_id%25253D0%2526%20keywords%253Drozvod%2526%20groupId%253D0)>.

JIRSA, Jaromír. *Priorita střídavé péče před ostatními modely péče odděleně žijících rodičů o jejich děti zjišťování názoru nezletilého dítěte na péči rodičů o jeho osobu* [online]. *pravniprostor.cz*, 8. srpna 2014 [cit. 2. 9. 2016] Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/judikatura/rekodifikace/priorita-stridave-pece-pred-ostatnimi-modely-pece-oddelene-zijicich-rodicu-o-jejich-deti-zjistovani-nazoru-nezletilého-dítěte-na-peci-rodicu-o-jeho-osobu>>.

JIRSA, Jaromír. *Jak to myslí Ústavní soud se střídavou péčí a jak o ní budou přemýšlet soudci obecných soudů* [online]. *Právní prostor.cz*, 3. září 2014 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/jak-to-myslel-ustavni-soud-se-stridavou-peci-a-jak-o-ni-budou-premyslet-soudci-obecnych-soudu>>.

JIRSA, Jaromír. *Střídavá péče – nekonečný příběh (nejen) v podání Ústavního soudu* [online]. *Právní prostor.cz*, 7. července 2015 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/stridava-pece-nekonecny-pribeh-nejen-v-podani-ustavniho-soudu>>.

Redakce e-pravo.cz. *Společná a střídavá výchova* [online]. *epravo.cz*, 26. července 2001 [cit. 2. 9. 2016] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/spolecna-a-stridava-vychova-10963.html>>.

KLIMEŠ, Jeroným, *Střídavá výchova – o blaho dětí opravu nejde osobu* [online]. klimes.mysteria.cz, 2011 [cit. 2. 9. 2016] Dostupné na <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova2.htm>.

KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Střídavá péče velebná i proklínaná* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 9. května 2015 [cit. 9. října 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana>>.

JANOŠEK, Vladimír. *Střídavá péče. Zařadil Ústavní soud zpátečku?* [online]. epravo.cz, 29. září 2015 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-zaradil-ustavni-soud-zpatecku-99058.html>>.

FOREJTOVÁ, Monika. *Otazníky nad presumcí střídavé péče o nezletilé děti aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu* [online]. bulletin-advokacie.cz, 9. března 2016 [cit. 2. října 2016]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/otazniky-nad-presumpci-stridave-pece-o-nezletile-deti-aneb-vliv-eslp-na-judikaturu-ustavniho-soudu?browser=mobi>>.

KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu* [online]. 2009, 15 s. [cit. 2. 10. 2016]. Dostupné z: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf>.

Justice.cz. *Nový občanský zákoník* [online]. [cit. 15. 2. 2015]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/OZ_s_DZ_verze_2007.06.03.pdf>.

KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů* [online]. Epravo.cz, 20. října 2016 [cit. 28. října 2016] Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>>.

Kvalifikační práce

TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá výchova: rigorózní práce*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta právnická, 2014. 169 s.

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje problematice střídavé péče po rozvodu. Práce je systematicky členěna na kapitoly a podkapitoly. V práci jsou nejprve vymezeny klíčové pojmy střídavé péče, jako jsou nejlepší zájem dítěte, osobní péče a výchova, práva a povinnosti rodičů a dětí. Následně jsou v práci definovány jednotlivé formy péče o dítě spolu se statistickými údaji rozhodování soudu o porozvodové péči. Podstatná část práce je věnována kritériím a požadavkům pro svěřením dítěte do péče, intervalům střídání, jejich stanovením a snaze o upřednostnění střídavé péče před ostatními modely péče o dítě po rozvodu. V práci je rovněž pojednáváno o realizaci střídavé péče v závislosti na tom, zda rodiče souhlasí či nesouhlasí se střídavou péčí. Poslední kapitola se zabývá vzdáleností bydlišť rodičů a školní docházkou ve vztahu ke střídavé péči.

Abstract

This diploma thesis focuses on the issue of joint custody after divorce. The thesis is systematically divided into chapters and subchapters. First, the thesis specifies the key concepts of joint custody, such as the child's best interests, personal care and upbringing as well as rights and responsibilities of parents and children. Next, the thesis defines individual types of childcare together with statistics of judicial decisions regarding the childcare after divorce. A major part of the thesis concentrates on the criteria and requirements for child custody, establishing an alternating custody schedule and an effort to prioritize alternating custody instead of other models of childcare after divorce. The thesis also discusses an arrangement of alternating custody depending on the agreement or disagreement of the parents with this type of custody. The last chapter deals with the distance between the parents' places of residence and school attendance in relation to joint custody.

Klíčová slova (Keywords)

Rozvod

Nezletilé dítě

Zájem dítěte

Střídavá péče

Společná péče

Výlučná péče

Souhlas rodičů

Divorce

Minor child

Child's interest

Alternate custody

Joint custody

Sole custody

Parental consent